

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**
Studijní obor: Podniková ekonomika

Rozvojové aktivity Světové banky a Evropské unie v Etiopii
The Development Activities of the World Bank and the EU in Ethiopia

DP – PE – KEK 2010 52

Lucie Vernerová

Vedoucí práce: Ing. Kocourek Aleš, Ph.D., katedra ekonomie
Konzultant: prof. Ing. Fárek Jiří, CSc., katedra ekonomie

Počet stran: 67 Počet příloh: 4

Datum odevzdání: 7. května 2010

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Anotace

Ze samotného názvu této diplomové práce již vyplývá, co je jejím obsahem. Tato diplomová práce se zaměřuje především na formulaci klíčových problémů a jejich příčin v Etiopii, která je součástí nejchudšího regionu světa – subsaharské Afriky. Pro pochopení celého problému je potřeba stručné charakteristiky této země, která poukáže na nejzásadnější problémy, kterým čelí. Této problematice je věnována první část práce. Ještě předtím jsou ale vysvětleny základní termíny, které jsou důležité pro doplnění tohoto tématu. V další části jsou formulovány rozvojové aktivity a spolupráce Světové banky a Evropské unie v Etiopii, ale i dalších organizací, jako jsou například Africká unie, Člověk v tísni atd. A je zmíněna i zahraniční spolupráce a pomoc České Republiky. Hlavním cílem této práce je zhodnocení výsledků těchto aktivit, nejen v Etiopii, ale všeobecně. Jak účinná tato dosavadní výpomoc byla? Jde o to, zda se jedná o opravdovou pomoc Etiopii? Nečekají Habešané na svůj „příděl“ od těchto organizací? Nejedná se o návyk? Nemohla by být Etiopie soběstačná? Co nastane, když rozvojová spolupráce skončí? Nedojde k prohloubení krize?

Klíčová slova

Chudoba, Gramotnost, Etiopie, Evropská unie, ODA, rozvojové aktivity, rozvoj, Světová banka

Annotation

From the title of the thesis results, what its main summary is. The thesis is aimed at the definition of the main problems and their causes in the country called Ethiopia, which is a part of The Sub-Saharan Africa – the poorest region of the world. Before this is very important to mention the explanation of basic terms, which are important for completion of this thesis. Then in this theses are formulated the development activities and co-operations of The World Bank and of The EU, but of the other organizations too. The main goal of the theses is the appreciation of this activities results. How efficient this help is? Is the real help to Ethiopia? Does expect the Ethiopians their "portion" from these organizations? Is it the addiction? Could be Ethiopia self-sufficiency? What would happen, if these activities finished? Would the crises become worse?

Key Words

Development, Development Activities, Education, Ethiopia, EU, Poverty, World Bank

Poděkování

Velmi ráda bych poděkovala a vyslovila uznání všem, kteří mě podpořili při psaní této diplomové práce. Mé velké díky patří zejména mému vedoucímu práce, Ing. Aleši Kocourkovi, Ph.D., za trpělivé vedení a za praktické a cenné informace.

Nakonec bych chtěla poděkovat rodičům, partnerovi a kamarádům za podporu, zázemí a pochopení.

Obsah

1. Úvod.....	14
1.1 Subsaharská Afrika.....	14
1.2 Hlavní důvody zaostalosti subsaharské Afriky	16
1.3 Definice základních pojmů.....	17
2. Základní charakteristika Etiopie.....	21
2.1 Oficiální název státu	21
2.2 Obyvatelstvo	21
2.3 Vnitropolitická charakteristika	22
2.4 Etiopská ekonomika	24
2.5 Důležitá fakta z historie	28
2.6 Identifikace klíčových problémů Etiopie	34
3. Bilaterální a multilaterální partneři Etiopie.....	40
4. Systém rozvojové spolupráce Světové banky	42
4.1 Rozvojové cíle tisíciletí	42
4.2 Koloběh projektů	44
4.3 Projekty a programy SB v Etiopii.....	46
4.4 Spolupráce IDA	48
4.5 Kritika SB	50
5. EU a rozvojová spolupráce.....	54
5.1 EU – Afrika, Karibik a Tichomoří.....	54
5.2 EU a Etiopie.....	59
5.3 Neefektivnost rozvojové spolupráce	59
5.4 Zhodnocení ODA v Etiopii.....	62
6. ČR a Etiopie ve zkratce	65
6.1 Nejvýznamnější projekty ČR v Etiopii.....	65
6.2 Člověk v tísní při České televizi.....	66

7. Závěr.....	68
Seznam použité literatury.....	72
Seznam příloh	76

Seznam zkratek

ACP	Uskupení zemí subsaharské Afriky, tichomořské a karibské oblasti (<i>African, Caribbean, and Pacific Group of States</i>)
AfDB	Africká rozvojová banka (<i>African Development Bank</i>)
AIDS	Syndrom získaného imunodeficitu (<i>Acquired Immune Deficiency Syndrome</i>)
AKT	Seskupení států Afriky, Karibiku a Pacifiku (<i>The African, Caribbean and Pacific Group of States</i>)
AU	Africká unie (<i>African Union</i>)
BRS	Bilaterální rozvojová spolupráce
CAS	Strategická pomoc zemím (<i>Country Assistance Strategy</i>)
CPI	Index korupce (<i>Corruption Perception Index</i>)
CSP	Strategický dokument (<i>Country Strategy Paper</i>)
ČR	Česká republika
DAC	Výbor pro rozvojovou pomoc (<i>Development Assistance Committee</i>)
EDF	Evropský rozvojový fond (<i>European Development Fund</i>)
EFDR	Etiopská federativní demokratická republika (<i>Federal Republic of Ethiopia</i>)
EHS	Evropské hospodářské společenství (<i>European Economic Community</i>)
EPRDF	Etiopská lidová revoluční demokratická strana (<i>Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front</i>)
ETB	Etiopský birr (<i>Ethiopian Birr</i>)
EU	Evropská unie (<i>European Union</i>)
EUR	Euro
FAO	Organizace zemědělství a potravin (<i>Food and Agriculture Organization</i>)
G-24	Organizace 24 (<i>Intergovernmental Group of 24</i>)
G-77	Organizace 77 (<i>The Group of 77</i>)

GDP	Hrubý domácí produkt (<i>Gross Domestic Product</i>)
GSP	Všeobecný systém celních preferencí (<i>Generalised System of Preferences</i>)
HDI	Index lidského rozvoje (<i>Human Development Index</i>)
HIPC	Iniciativa vysoce zadlužených zemí (<i>Highly Indebted Poor Countries</i>)
HIV	Virus způsobující ztrátu obranyschopnosti člověka (<i>Human Immunodeficiency Virus</i>)
HNP	Hrubý národní produkt
IAEA	Agentura atomové energie (<i>International Atomic Energy Agency</i>)
IBRD	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (<i>International Bank of Reconstruction and Development</i>)
ICSID	Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů (<i>International Centre for Settlement of Investment Disputes</i>)
IDA	Mezinárodní rozvojová asociace (<i>International Development Association</i>)
IFC	Mezinárodní finanční korporace (<i>International Development Association</i>)
IMF	Mezinárodní měnový fond (<i>International Monetary Fund</i>)
MIGA	Multiratelární agentura pro investiční záruky (<i>Multilateral Investment Guarantee Agency</i>)
MMF	Mezinárodní měnový fond (<i>International Monetary Fund</i>)
NIP	Národní indikační program
ODA	Oficiální rozvojová spolupráce (<i>Official Development Assistance</i>)
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (<i>Organisation for Economic Cooperation and Development</i>)
OSN	Organizace spojených národů (<i>United Nations Organization</i>)
PASDEP	Plán pro zrychlený a trvalý rozvoj s cílem zastavit chudobu (<i>Plan for Accelerated and Sustained Development to End Poverty</i>)
RCT	Rozvojové cíle tisíciletí (<i>Millennium Development Goals</i>),

RIP	Regionální indikační program
RS	Rozvojová spolupráce
SB	Světová banka (<i>World Bank</i>)
SD	Spotřební daň
UNCTAD	Organizace Spojených národů pro obchod a rozvoj (<i>United Nation Conference on Trade and Development</i>)
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i>)
USA	Spojené státy americké (<i>United States of America</i>)
USD	Americký dolar (<i>United States Dollar</i>)
WHO	Světová zdravotnická organizace (<i>World Health Organization</i>)
WPI	Index dostupnosti vodních zdrojů (<i>Water poverty index</i>)
WTO	Světová obchodní organizace (<i>World Trade Organization</i>)
ŽP	Životní prostředí

Seznam tabulek

Tabulka 1: Státní rozpočet Etiopie za období 5 let	27
Tabulka 2: Plnění RCT v Etiopii.....	44
Tabulka 3: TOP 10 nejvíce si vypůjčujících rozvojových ekonomik	49
Tabulka 4: Podíl půjček IDA připadajících na jednotlivé sektory v rozvojových zemích	49
Tabulka 5: Celkové prostředky IDA v roce 2009 do jednotlivých sektorů v Etiopii.....	49
Tabulka 6: Bilaterální spolupráce v r. 2007	62
Tabulka 7: Rozvojové aktivity dle jednotlivých sektorů	64
Tabulka 8: Bilance vzájemné obchodní výměny ČR a Etiopie za posledních 5 let.....	66
Tabulka 9: Rozvoj ETIOPIE	71

Seznam obrázků

Obrázek 1: Subsaharská Afrika.....	14
Obrázek 2: Rok Afriky (1960)	15
Obrázek 3: GDP dle jednotlivých sektorů – období 2006/2007	24
Obrázek 4: Míra vzdělanosti ve světě - Etiopie na 170. místě.....	35
Obrázek 5: Index lidského rozvoje 2007.....	36
Obrázek 6: 10 zemí s největším výskytem HIV/AIDS (rok 2007)	38
Obrázek 7: Shrnutí ODA a největší poskytovatelé ODA v Etiopii.....	41
Obrázek 9: Státy AKT.....	55
Obrázek 10: Evropská CPA v Etiopii v mil. USD (r.2007)	63

1. Úvod

Hlavním cílem této diplomové práce je seznámení se s problematikou, týkající se Etiopie jako takové a jednak formulace příčin etiopské chudoby, negramotnosti, zaostalosti a mnoho dalšího, ale také především zhodnocení výsledků rozvojových aktivit Světové banky a Evropské unie a dalších organizací, jak vyplývá z názvu této diplomové práce. Zmíněna je také zahraniční spolupráce a pomoc České republiky jako člena Evropské unie. Jak účinná dosavadní rozvojová pomoc byla? Jedná se o opravdovou pomoc Etiopii? Nečekají etiopští lidé na svůj „příděl“ od všech těchto organizací? Nejedná se o návyk? Nemohla by být Etiopie soběstačná? Co nastane, když rozvojová spolupráce skončí? Nedojde k prohloubení krize? Odpovědi na tyto a další otázky by měly být v závěru diplomové práce zodpovězeny, nebo alespoň rozebrány.

Obrázek 1: Subsaharská Afrika

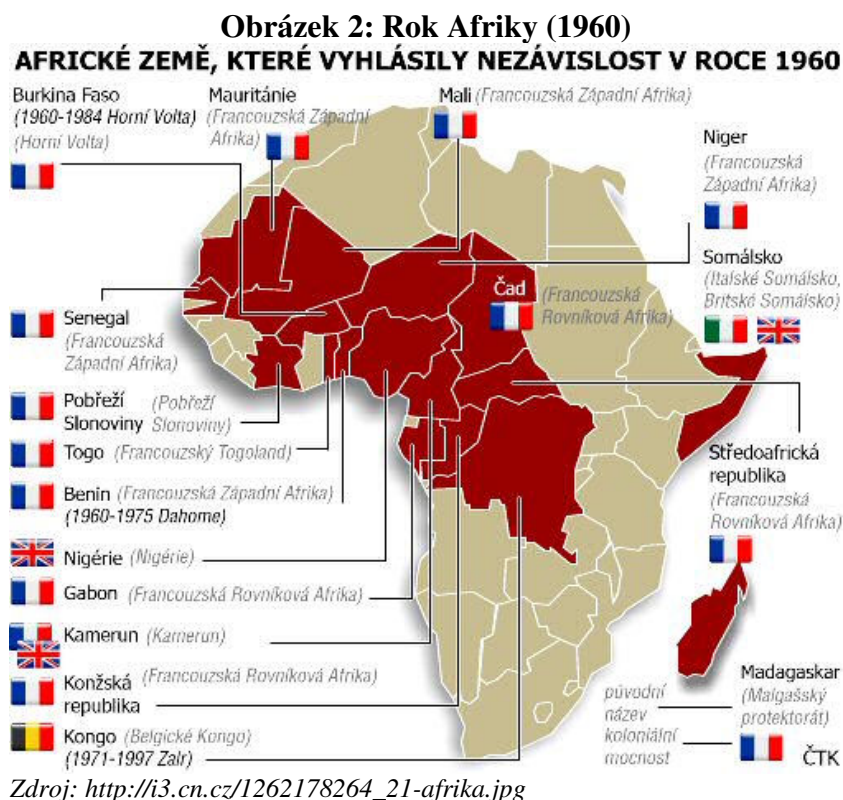

Zdroj: http://www.runforafrica.com/yahoo_site_admin/assets/images/Africa-map-e.343175509.gif

1.1 Subsaharská Afrika

Subsaharská Afrika nebo také Černá Afrika zabírá území kontinentu bez severní Afriky. Jedná se o nejchudší region na světě, který zahrnuje nejméně rozvinuté země světa. Subsaharská Afrika je ekonomicky zaostalá a nerozvinutá oblast. Export tvoří ve většině zemí

hlavní článek hospodářství. Využívání zdrojů v Subsaharské Africe prošlo v poslední době prudkým rozvojem. Vyspělé země odebírají z Afriky diamanty, zlato, kobalt, fosfáty a měď. Zahraniční kapitál hraje značnou roli, dominují investice francouzské a britské, ale v poslední době roste i podíl investic USA, Německa, Japonska a Číny, a to hlavně do těžby ropy. Subsaharská Afrika má ovšem také závratné objemy a úvěrů na financování různých ekonomických a sociálních projektů, proto jsou mnohé země silně zadluženy.

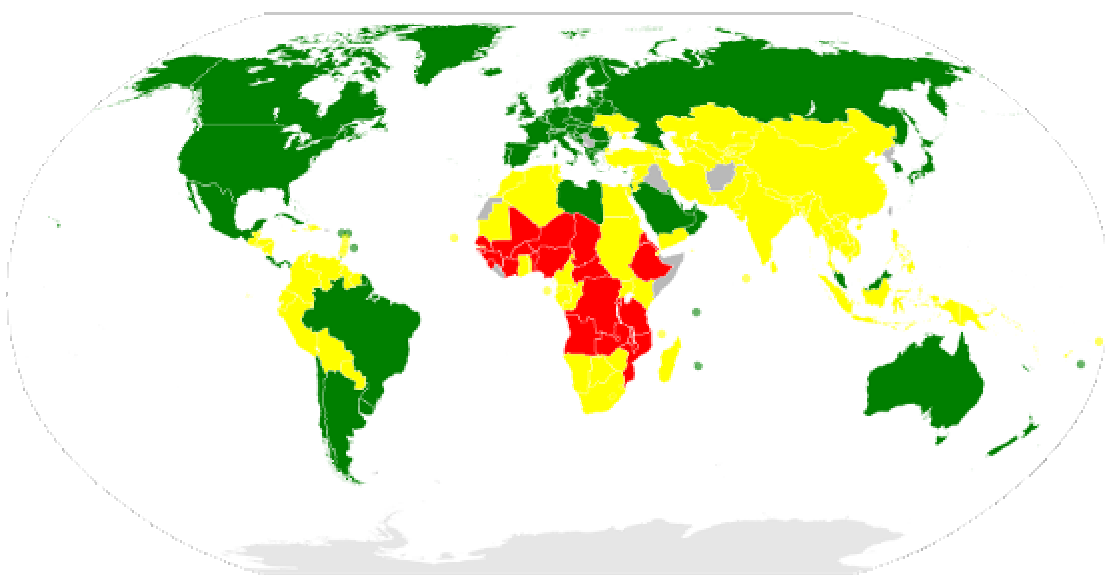

Současná subsaharská Afrika prošla v posledních padesáti letech značnými ekonomickými, sociálními ale i politickými změnami, které byly způsobeny především dekolonizací. Nezávislost většiny afrických států je spojena s tzv. Rokem Afriky, tedy rokem 1960, který je závažným mezníkem ve vývoji novodobých afrických dějin. Do té doby byla téměř celá Afrika rozparcelována světovými mocnostmi jako Velká Británie, Francie, Portugalsko, či Španělsko. Rok 1960 však tvoří důležitý mezník, neboť do tohoto roku byly na začátku 20. století pouze dva nezávislé státy (Etiopie a Libérie). Po 2. světové válce čtyři a v roce 1959 pak bylo na černém kontinentu jen deset nezávislých států. V roce 1960 vyhlásilo samostatnost 17 států. Mladé africké státy, vznikající v nepřírozených hranicích dle koloniálních měřítek, jsou charakteristické častými diktaturami a autoritářskými režimy, které uvrhly životní úroveň Afričanů do hluboké propasti.

1.2 Hlavní důvody zaostalosti subsaharské Afriky

Otázkou je, co je hlavní příčinou neschopnosti Afriky, dostat se ze své chudoby? Podle výzkumů se ze své chudoby nemůže dostat bez vnější pomoci a to z důvodu, že je uvězněna v tzv. začarovaném kruhu chudoby. Podle Světové banky se jedná o dále popsany proces: pokud jsou lidé chudí, nemají možnost nic uspořít, protože musí všechno utratit na životně nezbytné potřeby. Pokud však nejsou úspory, tak nemohou existovat investice. Bez nich pak nedochází k ekonomickému růstu. V učebnicích ekonomie se často užívá příkladu Robinsona Crusoa. Robinson je na ostrově a loví ryby rukama. Každý den uloví právě tolik ryb, aby byl schopný přežít. Postupem času si uvědomí, že by mohl nachytat víc ryb najednou a jeho zisky budou vyšší. K tomu však potřebuje prut nebo rybářskou síť, musí na několik dní omezit svoji spotřebu a nashromáždit ryby do zásoby, tedy naspořit. A to do doby, dokud jich nebude mít tolik (akumulace kapitálu), aby mohl vyrobit prut a síť a zároveň nezemřel hladu.¹

Obrázek 2: Rozdělení zemí světa dle HDI

Zdroj: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:UN_Human_Development_Report_2007_\(1\).svg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:UN_Human_Development_Report_2007_(1).svg)

Na obrázku 2 jsou země rozděleny do tří skupin dle HDI na země s nízkým, středním a vysokým rozvojem. Zeleně jsou vyznačené vyspělé země, červená pak znázorňuje rozvojové země a žlutá znázorňuje státy, které jsou někde mezi těmito skupinami a šedou barvou jsou označeny ty státy, o nichž nejsou dostatečné potřebné informace.

---

¹ WORLD BANK [online]. [2009-26-12 až 2010-03-25]. Dostupné z <<http://web.worldbank.org>>.

Mezi tyto nejméně rozvinuté státy světa patří také Etiopie. Země, dříve známá pod názvem Habeš, jež se rozkládá ve středu Afrického rohu², je známá jako země se svébytnou a osobitou kulturou. Bohužel i ona se potýká s četnými problémy, kterým je věnována část této práce. Jedná se o chudobu, potravinové problémy, negramotnost, nemoci apod.

1.3 Definice základních pojmů

Pro kompletnost je nutné vysvětlit pár základních termínů, které se v textu objevují a které jsou nedílnou součástí rozvojové spolupráce.

Prvním z nich je pojem rozvojová země. Rozvojová země je stát s nízkou úrovní rozvoje. Definice rozvoje a rozvojové země je však chápána různě. V minulosti byl kladen důraz především na hospodářský růst a míru industrializace země. Dnes patří k nejuznávanějším měřítkům index lidského rozvoje (*Human Development Index*; HDI)³, který zohledňuje jak ekonomické, tak sociální aspekty rozvoje. Za rozvojovou tak bývá obvykle označována země s nízkou životní úrovní obyvatelstva, nerozvinutým průmyslem a nízkým HDI. Veličiny, které spadají do tohoto ukazatele nebyly vybrány náhodně. Za jejich výběrem stojí následující úvahy. Očekávaná délka života měří, jakého věku se pravděpodobně lidé v dané zemi dožijí. To, jak lidé dlouho žijí, souvisí s mnoha dalšími jevy, které se nedají tak snadno měřit, například se stavem a dostupností zdravotních služeb, s dostatečnou výživou a s životním prostředím. Odráží také skutečnost, že lidský život sám o sobě je pro rozvoj nejvýznamnější hodnotou. Úroveň vzdělání je zjišťována na základě gramotnosti lidí proto, že schopnost číst a psát je prvním krokem k získávání vědění a ke schopnosti učit se. Příjem zůstává jedním ze stěžejních ukazatelů úrovně lidského života, neboť na něm závisí možnost uspokojit základní potřeby člověka a žít důstojný život. Pro účely mezinárodního srovnávání je používán příjem na osobu přepočítaný podle parity kupní síly dané země, aby se vyrovnaly rozdílné ceny zboží v různých zemích. Je potřeba však také upozornit na nedostatky tohoto ukazatele. Nedokáže například zachytit rozdíly v životní úrovni, které existují uvnitř jednotlivých zemí, a které mohou být obrovské. Přesto je index lidského rozvoje velice užitečným nástrojem, hlavně při

---

² Africký roh je poloostrov ve východní Africe, který zahrnuje země: Džibutsko, Etiopie, Somálsko a Eritrea. Africký roh proto, že svým tvarem připomíná roh nosorožce.

³ V indexu lidského rozvoje jsou tyto tři základní míry: vzdělání, životní úroveň a průměrná délka života. Neboli se skládá z těchto tří indexů: index průměrné délky života, index vzdělanosti a index GDP.

sledování toho, zda se v určité zemi či regionu životní úroveň v průběhu času zvyšuje, snižuje, nebo zůstává stejná.

Co je obsahem rozvojové spolupráce? Rozvojová spolupráce se snaží reagovat na nejpalčivější problémy rozvojových zemí. Ty se OSN (*Organizace spojených národů*; OSN) pokusila formulovat v takzvaných Rozvojových cílech tisíciletí (*Millenium Development Goals*; RCT), o kterých bude pojednáno níže. Obecněji lze za hlavní ohniska označit omezení světové chudoby, podpora vzdělání a odstranění negramotnosti, zlepšení zdraví obyvatel rozvojových zemí a zlepšení systému zdravotnictví. Nebo také ekonomický růst zemí a zkvalitnění životního prostředí, rozšíření infrastruktury, demokratizace společnosti apod. Zahraniční rozvojová spolupráce⁴ (*Official Development Assistance*; ODA) je způsob, kterým vyspělé státy pomáhají řešit problémy rozvojových zemí. Termín rozvojová spolupráce nebo rozvojová pomoc je připisován německému spolkovému prezidentovi Lübckemu. Narozdíl od humanitární pomoci, která reaguje na okamžitou potřebu (po přírodních katastrofách, po válečných konfliktech apod.) má rozvojová spolupráce řešit problémy rozvojových zemí z dlouhodobého hlediska. Jedná se jak o podporu finanční a materiální (např. stavba škol, nemocnic), tak i předávání know-how (např. vzdělávání učitelů, školení porodních asistentek nebo státní správy apod.). Oproti dříve užívanému termínu rozvojová pomoc je dnes preferováno spojení rozvojová spolupráce, což má zdůraznit partnerství mezi poskytovatelem a příjemcem při plánování i realizaci projektů. Zahraniční pomoc může být vládní, nevládní nebo kombinací obou. Vládní pomoc využívá prostředků státního rozpočtu (a bývá nazývána „oficiální“), nevládní zahrnuje širokou škálu dárců, nadací a charitativních organizací, sdružujících dary právnických i fyzických osob. Podle způsobu finančního krytí můžeme pomoc dělit na pomoc ve formě grantu (nenávratné dotace) a pomoc ve formě půjčky.

Ve své relativně krátké historii – první konkrétní zmínky o rozvojové spolupráci se datují do padesátých let minulého století – navazuje rozvojová spolupráce velmi úzce na humanitární pomoc. V souvislosti s rozvojovou spoluprací se od samého počátku její existence velmi často skloňuje otázka, proč ji vlastně poskytovat. Na tuto otázku vykrystalizovaly během uplynulých desetiletí zhruba dvě základní odpovědi. Důvod nábožensko-etický – v evropském

---

⁴ Zahraniční rozvojovou spoluprací lze dělit na:

Bilaterální pomoc – rozvojová spolupráce probíhá přímo mezi donorovou a rozvojovou zemí.

Multilaterální pomoc – rozvojová spolupráce je uskutečňována přes některou z mezinárodních agentur, jako např. SB, MMF, OECD, IDA apod.

kontextu existuje dlouhá tradice tzv. humanitarismu, čerpající z hodnot křesťanství, osvícenství a humanismu. Tradice pomoci druhým má obdobu také ve všech dalších nábožensko-kulturních tradicích světa. Podle tohoto principu je totiž morálně a eticky správné poskytovat pomoc lidem, kteří žijí v dlouhodobě horších podmínkách než my. Další důvod je důvod politicko-pragmatický – neboli pomoc lidem v nouzi se velmi často odvíjí také od pragmatických principů, sahajících od konkrétního využití humanitární pomoci v zahraniční politice států až k racionálním úvahám o prevenci konfliktů, mezinárodního terorismu, nelegální migrace a poškozování životního prostředí. Podle tohoto principu je ekonomicky i politicky výhodné investovat do pomoci chudým zemím, protože se tím v dlouhodobém horizontu ušetří prostředky, které by stát musel investovat do zajištění vlastní bezpečnosti a prosperity. Oba tyto důvody se v poslední době slévají do konceptu tzv. lidské důstojnosti a systému široce pojatých lidských práv. Podle tohoto přístupu, postupně zakotvovaného v jednotlivých úmluvách o lidských právech, nepatří k individuálním právům každého člověka jen právo na život, na obranu proti mučení a nelidskému zacházení, ale také zcela konkrétní právo na jídlo, práci, základní zdravotní péči a důstojné podmínky k životu. Ty jsou např. zakotveny v mezinárodní Deklaraci OSN o pokroku a rozvoji v sociální oblasti nebo Deklaraci OSN o právu na rozvoj.

Jak rozvojová spolupráce vypadá? RS nabývá různých podob. Nejvíce viditelné jsou velké strukturální rozvojové projekty zaměřené na chudé země. Jejich vládám poskytují za velmi přísně stanovených podmínek nadnárodní finanční instituce typu SB nebo MMF půjčky na restrukturalizaci domácí ekonomiky. Velmi rozsáhlé rozvojové programy probíhají na bilaterální úrovni mezi vládami rozvojových států a rozvojovými agenturami vyspělých zemí. Také zde se velmi často jedná o masivní finanční injekce do školství a zdravotnictví na úrovni vlád a o další investice do infrastruktury, telekomunikací apod. Vedle toho ale v rozvojovém světě probíhá řada menších rozvojových projektů, realizovaných nevládními organizacemi. Existují také mini projekty rozvojové spolupráce, které se zaměřují na velmi konkrétní a objemově omezenou práci s malými skupinkami lidí.

Jak se pozná kvalitní rozvojový projekt? Měřitek pro to, jak poznat kvalitní rozvojových projekt, existuje dnes na světě spousta a v zásadě se vždy odvíjejí od kritérií, která pro ně stanoví ten, kdo konkrétní pomoc v rozvojovém světě financuje. Mezi hlavní zásady kvalitního rozvojového projektu patří partnerství, jinými slovy úzká spolupráce s místními subjekty, tzn. s vládou, místním privátním i neziskovým sektorem i přímo s lokálními

komunitami. Dalším neméně důležitým ukazatelem kvalitního rozvojového projektu je systémovost – tzn., že projekt zasazený do konkrétních potřeb a priorit dané země řeší problémy, které i místní lidé a úřady považují za důležité a prioritní. Neméně důležitá je také dlouhodobá udržitelnost – snaha o zajištění trvalé udržitelnosti dopadů daného projektu. Jinými slovy snaha o to, aby i po skončení projektu měly jeho konkrétní výsledky vliv na situaci v konkrétním místě a byly dlouhodobě využitelné. K těmto třem klíčovým ukazatelům se v poslední době přidává i důraz na rovnost pohlaví – gender, citlivost vůči životnímu prostředí a lokální kultuře, otázky transparentnosti využití finančních prostředků věnovaných na rozvojovou spolupráci a dobrého vládnutí.

Následující kapitola se věnuje charakteristice etiopské historie, ekonomiky, etiopského obyvatelstva, klíčových problémů, které jsou podstatné pro doplnění celého tématu. Bohužel i přestože jsou pojmy jako rozvoj, extrémní chudoba, podvýživa, hlad, HIV/AIDS a další faktory medializovány a probírány v nejrůznějších publikacích, tak je velmi málo informací v českém jazyce. Proto je čerpáno především z cizojazyčné literatury.

2. Základní charakteristika Etiopie

2.1 Oficiální název státu

Oficiální název státu je Etiopská federativní demokratická republika (*Federal Republic of Ethiopia*; EFDR). Rozloha tohoto vnitrozemského státu ve východní Africe činí cca 1 127 127 km². Etiopie sousedí na západě se Súdánem, na severu a severovýchodě s Eritreou, krátkou hranici má na východě s Džibutskem a naopak dlouhou se Somálskem na jihu a jihovýchodě. Jižní hranice ji pak pojí s Keňou.

2.2 Obyvatelstvo

V roce 2009 byl počet obyvatel cca 85 237 338, čímž je Etiopie na 14. místě v počtu obyvatel na světě. Hustota zalidnění tedy činí cca 69,4 obyvatel/km² a podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva je 35 %. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva v roce 2009 činil 3,208 % a udává, že je přebytkový a příliš vysoký. Etiopie se tak řadí na 9. místo v průměrném ročním přírůstku obyvatelstva. Pro lepší představu o tomto čísle zde uvádím průměrný roční přírůstek obyvatelstva v České republice, který činí -0,094 % (213. místo) a ze kterého je patrné, že roční přírůstek obyvatelstva v ČR je deficitní. Nejvyššího přírůstku obyvatelstva dosahují Spojené Arabské Emiráty (3,69 %; 1.místo) a poslední místo a tedy nejnižší přírůstek populace je přiřazován Cookovým ostrovům. Demografické členění je následující: 49,5 % ženy a 50,5 % muži. V poproduktivním věku, tzn. 64 let a více bylo v roce 2009 zaznamenáno 2,7 % obyvatel, v produktivním věku 15–64 let je 51,2 % populace a v předproduktivním věku 0–14 let je 41,6 % obyvatelstva. Počet dětí narozených na 1 ženu je v EFDR 6,24 (11. místo) a 1,24 v ČR (214. místo). Míra narození je v EFDR 43,66 narozených na 1000 obyvatel, naproti tomu míra úmrtnosti pak dosahuje 11,55 zemřelých na 1000 obyvatel. V Etiopii žije více než 70 etnických skupin (národů a kmenů). Mezi početně nejvýznamnější etnické skupiny patří např. Oromo, Amhara a Tigray, Sidamo a další. Úředním jazykem je ahmarština. Velmi využívaný je však i anglický jazyk a to především ve styku s cizinci a jako pracovní jazyk. Každý stát však může podle ústavy z r. 1994 určit svůj vlastní pracovní jazyk (oromština, tigrejština apod.).

2.3 Vnitropolitická charakteristika

Nynější Etiopie je federativní republikou s dvoukomorovým parlamentem, jenž se skládá ze Sněmovny lidových zástupců o 547 přímo volených poslancích a ze Sněmovny federace o 108 členech – zástupcích parlamentů jednotlivých států. Federativní republikou je od roku 1995.

Etiopie se člení na 9 federativních států (Tigray, Afar, Amhara, Oromia, Somali, Benishangul-Gumaz, Nationalities and People's Region, Gambella, Harar) a 2 statutární města s okolím (Addis Abeba a Dire Dawa). Hlavním městem Etiopie je Addis Abeba. EFDR se člení na státy, které se od sebe liší dohodami, jazykem, identitou a souhlasem tamního obyvatelstva. Každý stát se dělí dále na okresy a obce.

Pro lepší orientaci je v příloze mapa s členěním Etiopie na regionální státy.

V čele federativní republiky stojí prezident Girma Wolde-Giorgis (od roku 2001) a federální vláda s premiérem Melosem Zenawim (od roku 1995). Každý autonomní stát je veden prezidentem, který je volen státní radou. Prezident má omezené pravomoci a zastává spíše ceremoniální funkci. Je volen na období 6 let.

Vláda je zodpovědná za národní obranu, zahraniční styky a celkovou politiku obecného zájmu a podpory. Ústava je nejvyšší právo země. Lidská práva a svoboda jsou nedotknutelná a neměnná. Všichni lidé jsou si rovni a je jim garantována ochrana. Každý má právo na svobodu slova. Taktéž je garantována svoboda tisku a umělecké tvorby. Každý má právo na shromáždění a demonstrace bez ozbrojení.

EFDR zahrnuje federální vládu a členy států. Federální vláda a státy mají legislativní, výkonnou a soudní moc. Sněmovna lidových zástupců má nejvyšší autoritu.

Etiopie participuje v těchto organizacích: ACP, AfDB, AU, FAO, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, IMF, UNCTAD, UNESCO, WHO, WTO (přisedící) a v mnoha dalších neméně významných uskupeních.

Etiopská lidová revoluční demokratická strana (*Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front; EPRDF*) zahájila období, které vyústilo ve vznik mnoha demokratických institucí. V roce 2000, kdy se konaly státní volby, vyhrála EPRDF proti slabé a rozdělené opozici.

Opoziční strany a pozorovatelé kritizovali způsob průběhu voleb s tím, že průzkumy veřejného mínění byly předmětem státních zásahů, že média byla nakloněna ve prospěch EPRDF a také že příznivci opozice byli obtěžováni a vězněni. Po pěti letech došlo k dalším státním volbám. Po vyhlášení volebních výsledků a vítězství vládní koalice vypukly nepokoje a pouliční protesty, při kterých bylo zabito 42 lidí a více než 60 zraněno. Cca 4000 lidí bylo zatčeno a následně byl vyhlášen zákaz demonstrací v hlavním městě. Tyto volby vyústily v obvinění opozičních stran a občanské společnosti. Volby byly označeny za netransparentní, zmanipulované, neobjektivní. V Etiopii působí více jak 60 legálních politických stran, ačkoliv neustále převažuje EPRDF. V roce 2005 byla Etiopie na 137. místě ze 159 zkoumaných zemí na základě indexu korupce (*Corruption Perception Index; CPI*).

Co se týká ústavně náboženské svobody, tak ta je respektována, i když v poslední době náboženské napětí vzrostlo. Etiopská církev je vlivná, obzvláště na severu. Na jihu je velká muslimská komunita, složená převážně z Arabů, Somálců a Oromo. Akademická svoboda je omezena. V posledních letech proběhly studentské stávky a demonstrace na protest proti vládní politice. Demonstrace byla doprovázena policejní brutalitou a měla z následků desítky mrtvých a zraněných a stovky zatčených. Svoboda shromažďování a sdružování je omezená. Soudnictví je nezávislé. Určitého pokroku bylo dosaženo při snižování počtu nevyřízených soudních případů. Právní předpisy mají zaručit ženám ochranu práv a rovnost ve všech oblastech, ale praxe se od předpisu odlišuje, neboť jsou běžně práva žen porušována. Ženy mají málo pozemků, vlastnických práv, zejména ve venkovských oblastech a mají velmi málo příležitostí k zaměstnání.

Původní představou většiny politických stran bylo, že Etiopie bude hájit zájmy svých občanů. Předchozí režimy byly ve znamení dominance amharsko-tigrajského kruhu. Tigrajci ovládaná EPRDF nedovolovala uskutečnění demokratických změn. Za rok se mají konat další volby a jsou očekávány s obavami, neboť spojení vládnoucí strany EPRDF s armádou, policií a důležitými součástmi státní administrativy dosáhlo alarmujícího stupně. Méně optimističtější vidina budoucí Etiopie je viděna jako násilná změna vlády prostřednictvím armády a více optimističtější, ale zase méně realističtější je vidina, že by mohlo dojít k národnímu dialogu a k vytvoření vlády za účasti opozice.

Dle článku Romana Gazdíka na jednom internetovém portálu existují tři Etiopie. „*Jedna si snaží navenek uchovat dojem fungujícího státu, který směřuje od tvrdého komunistického*

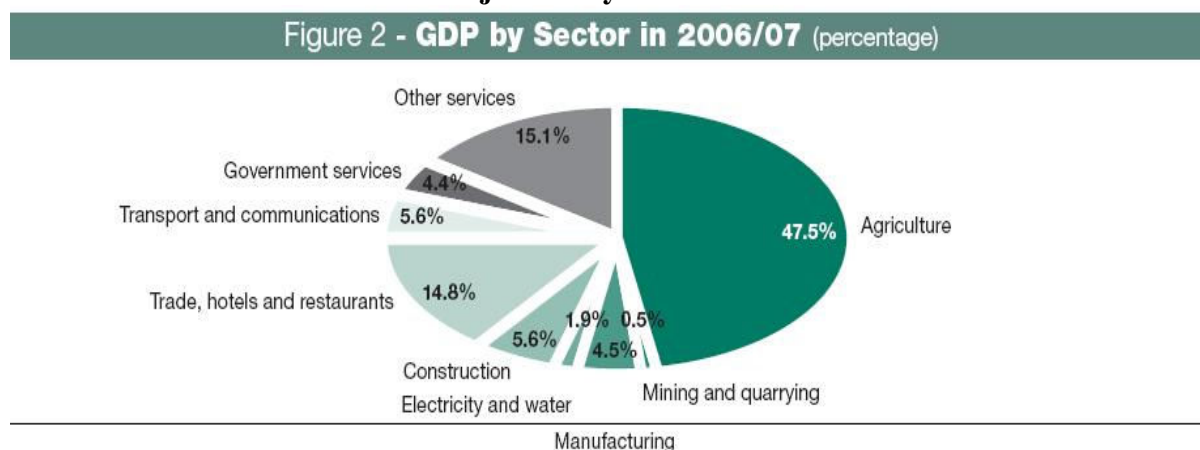
teroru k demokratickému uspořádání. Je to Etiopie podporující sebeurčení jednotlivých etnik a nastavující ruku zahraničním dárcům. Druhá Etiopie je ta, kde se u moci drží stále stejná klika okolo premiéra Melese Zenawiho, která centralizuje moc, vězní své oponenty a špicluje obyvatele jejich vlastními sousedy. Etiopie, kde vláda drží farmáře (84 % populace) v šachu pronajímáním státní půdy, na které zemědělci hospodaří. A pak je tu třetí Etiopie. Země lidí, kteří se v jednom z nejchudších států každý den vydávají ze svých domovů, aby si obstarali trochu živobytí a nakrmili svou rodinu. Etiopie pouličních prodavačů a čističů bot, Etiopie slepých žebráků a farmářů žvýkajících khat, Etiopie dětí pokřikujících na vás: you, you, you. Iluze, že by se podařilo tyto tři Etiopie sloučit, definitivně padly na jaře 2005. Tehdejší volby podle oficiálních výsledků opět vyhrála vládnoucí koalice etnických stran EPRDF." [2]

Další kapitola pojednává o etiopské ekonomice a základních makroekonomických ukazatelích. Věnuje se problémům, na které etiopská ekonomika naráží.

2.4 Etiopská ekonomika

Etiopská ekonomika je závislá na zemědělství, které tvoří téměř polovinu hrubého domácího produktu, 60 % exportu a 80 % celkové zaměstnanosti. Zemědělství trpí častými obdobími sucha a nízkým stupněm rozvoje. Rozhodující je pro etiopské zemědělství káva. V roce 2006 činil vývoz za cca 350 milionů USD.

Obrázek 3: GDP dle jednotlivých sektorů – období 2006/2007

Zdroj: <http://t1.gstatic.com>

Již výše zmíněná válka Etiopie s Eritreou (1998 – 2000) a období sucha zasáhli ekonomiku a také produkci plodin. A proto je produkce nedostatečná a země je závislá na dovozu. V

listopadu roku 2001 Etiopie vyslovila iniciativu na snížení celkového dluhu země u HIPC (*The Highly Indebted Poor Countries*; HIPC⁵). V roce 2005 MMF odpustil dluh Etiopii.

Dalším problémem, který brání hospodářskému rozvoji, je vlastnictví půdy státem. Ten sice poskytuje dlouhodobé pronájmy půdy, ale to brání celkovému rozvoji zemědělství a podnikatelé nemohou využít pozemky jako majetkovou zástavu, pokud žádají o bankovní půjčky.

Dominuje málo efektivní pastevní chov skotu. Ve vysokohorských pastvinách převažuje chov koní, ovcí a koz. Nejdůležitější plodinou je již zmiňovaný kávovník. Etiopská káva je považována za jednu z nejkvalitnějších na světě a její vývoz zajišťuje téměř 20 let veškeré devizové příjmy země. Pěstuje se podobně jako cukrová třtina v nižších polohách. Vyhovující je tropické klima a dostatek srážek. Pro domácí spotřebu se pěstuje kukuřice, sorgo⁶, pšenice, ječmen a luštěniny. Nesmí být opomenut vývoz khatu⁷, který tvoří značnou část devizových příjmů země. Je vyvážen do sousedních zemí (Džibutsko, Somálsko a Jemen), které jsou na jeho žvýkání téměř závislé.

Etiopie má značné zásoby nerostného bohatství, které je však zatím málo využíváné. Má velké zásoby zlata, mědi, platiny, niklu, mramoru, žuly, soli, ale i ropy a zemního plynu. Hlavní je potravinářský, textilní, kožedělný, chemický průmysl, ale i zpracování kovu a produkce cementu. Veškerá elektrická energie pochází z hydroelektráren. Celková produkce elektrické energie činila v roce 2007 cca 3,46 bilion kWh. Zkonzumováno bylo 3,13 kWh. Etiopské obyvatelstvo však využívá tradiční zdroj energie, kterým je dřevo. Bohužel však v posledních letech bylo spotřebováno 80 % lesních zdrojů země.

---

⁵ HIPC Iniciativa je komplexní přístupem ke snížení dluhového zatížení pro těžce zadlužené chudé země, které postupují podle programů přizpůsobení a reformních programů, jež jsou podporované MMF a SB. V roce 2007 byly schváleny programy pro snížení chudoby pro 31 zemí (25 z nich v Africe), poskytující celkem 45 miliard USD na snížení dluhů v průběhu těchto programů. Dalších 10 států je potenciálně oprávněných k asistenci v rámci HIPC iniciativy a mohou požádat o její využití ke snížení dluhové zátěže. Iniciativa byla založena v roce 1996 a dále podpořena v roce 1999 jako výsledek komplexní revize provedené Mezinárodním měnovým fondem a Mezinárodní rozvojovou agenturou (IDA – součást Světové banky) včetně konzultací s veřejností. Kriteria dluhového břemene byla upravena směrem dolů, což umožnilo většímu počtu zemí kvalifikovat se k většímu odpisu dluhů

⁶ Sorgo nebo také čirok je rostlina z čeledi lipnicovité. Zrno se pěstuje k lidské konzumaci (např. mouka), krmení zvířat nebo technickým účelům.

⁷ Listy a pupeny východoafrické rostliny *Catha edulis*, které se žvýkají nebo se z nich vaří nápoj. Užívá se také v některých částech východního Středozeří a severní Afriky. Jde o stimulant s účinky podobnými amfetaminům. Může vést k závislosti nebo psychickým problémům.

Jak již bylo napsáno, válečné konflikty a období sucha značně narušili hospodářství země. Byl ovlivněn také export, který v roce 2008 činil 1.555 miliard dolarů, v roce 2007 1.285 miliard dolarů. Mezi nejvíce vyvážené komodity patří káva, khat, kožené produkty, živá zvíř, semena olejnice a další neméně významné produkty. Exportními partnery jsou Německo (11,8 %)⁸, Saudská Arábie (8,7 %), Spojené státy americké (8,1 %), Švýcarsko (7,7 %), Itálie (6,1 %), Čína (6 %), Japonsko (4,4 %). Na druhé straně jsou pak importy, které v roce 2008 dosahovaly částky 7.206 miliard dolarů a pro srovnání v roce 2007 5.156 miliard dolarů. Dováží se potraviny, živá zvíř, ropa a ropné produkty, chemikálie, strojní vybavení, automobily, cereálie a textilní produkty. Mezi dovážející země patří Čína (16,3 %), Saudská Arábie (12 %), Indie (8,7 %), Itálie (6 %) a další státy. Je tedy jasné, že se více dováží, než vyváží, což značí, že bilance zboží a služeb je schodková. Pracovní síla v zemědělství činí cca 80 %, v průmyslu 6,6 % a ve službách 13,2 %.

Neméně důležitý význam mají služby. Za jeden z nejdůležitějších pilířů své budoucí prosperity pokládá Etiopie turismus. Nechybějí unikáty historické (sklání chrámy v Lalibele, středověké hrady v Gondaru, obelisky a chrámy v Axumu) i přírodní (jezero Tana, zdrojnice Modrého Nilu a jeho vodopády u Bahir Daru, mnoho endemických zvířat a rostlin). Na podporu turistického ruchu byla založena vládní Komise etiopské turistiky (*Ethiopian Tourism Commission*). Problém, na který naráží etiopský turismus je nedostatečná infrastruktura. Železniční síť činí 681 km (106. místo). Pro představu, česká železniční síť je tvořena 9 620 kilometry (22. místo). Etiopská silniční síť je necelých 35 tis. kilometrů, z toho nezpevněných 29 tis. km a Česká republika je se svými necelými 129 000 kilometry na 36. pozici ve světě. Poměrně velmi dobré je letecké spojení. V Etiopii je celkem 63 letišť (informace z roku 2009). Evropskou federativní republiku navštěvuje ročně cca 100 000 turistů. Jedná se převážně o Etiopany žijící v zahraničí, zejména v USA. V ČR se návštěvnost pohybuje kolem 7 milionů turistů ročně. V Etiopii existují již desítky soukromých cestovních kanceláří.

Zaostalost ekonomiky je vidět i na základních makroekonomických ukazatelích. Hrubý domácí produkt na hlavu (GDP per capita) byl v roce 2008 900 USD. Země se tak řadí v porovnání se světem na 214. místě. Pro porovnání ČR se umísťuje na 51. pozici a GDP per capita je 25 900 USD. Reálné GDP (meziroční přírůstek) dosahoval v roce 2008 11,6 procent a ve světovém žebříčku řadí Etiopii pouze na 6. místo. Opět pro představu reálný hrubý

---

⁸ Uvedené procentní podíly exportních partnerů jsou z roku 2008

domácí produkt byl v tomtéž roce v České republice 2,6 % a tedy 138. místo ve srovnání s ostatními státy světa. Celkový podíl průmyslu, zemědělství a služeb na celkovém GDP je následující: 44,9 % zemědělství, 12,8 % průmysl a 42,3 % služby.

Etiopie, Zimbabwe a Guinea jsou země, které dosahují nejvyšší míry inflace. Meziroční nárůst cen činil v Etiopii 44,4 %. V předchozím roce však dosahovala hodnoty 17,2 %. Ceny se zvedly u luštěnin, cereálií, mléka a vajíček, masa, zeleniny a ovoce.

Důležité je ještě zmínit etiopskou měnovou jednotku, kterou je *birr* (ETB). Měnový kurz ETB/USD byl 9,57 (2008). Od roku 2001 jsou měnové kurzy regulovány Centrální bankou.

V následující tabulce je přehled státního rozpočtu za období 5 let. Je zřejmý růst příjmů rozpočtu prostřednictvím nárůstu daní. Balance vykazuje schodek státního rozpočtu. Veškeré údaje jsou za etiopský fiskální rok.

Tabulka 1: Státní rozpočet Etiopie za období 5 let

Příjmy/Výdaje	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Rozpočtové příjmy	9	10,9	12,3	14,1	17,4
- z toho přímé daně	3,00	3,40	3,90	4,40	5,20
- z toho nepřímé daně	1,70	2,20	2,60	3,10	4,00
- clo	3,60	5,30	5,70	6,60	8,20
Příjmy celkem (včetně darů a ostatních)	15,70	17,90	20,00	23,20	29,40
Běžné výdaje	13,50	11,90	13,00	15,20	17,10
- z toho na obranu	2,30	2,50	2,90	neuvedeno	neuvedeno
- z toho na školství	2,30	2,50	2,90	neuvedeno	neuvedeno
- z toho na zdravotnictví	0,50	0,50	0,70	neuvedeno	neuvedeno
Kapitálové výdaje	6,30	8,30	11,50	14,00	18,40
Výdaje celkem	19,80	20,20	24,50	29,20	35,50
Balance	-4,10	-2,30	-4,50	-6,00	-6,10

Zdroj: Business Info/Souhrnná teritoriální informace Etiopie/Informace v mld.ETB [vlastní]

Daňový systém v Etiopii se rozkládá na:

- Daň z příjmů – prvních 120 ETB měsíčně je od daně osvobozeno. Platy a mzdy vyšší než 120 ETB je zdaněno progresivně 10–40 % (40 % platí pro příjem 3 000 ETB a více). Příspěvky na dopravu, lékařské ošetření, cestovní výdaje a pojistné jsou odčitatelnými položkami, pokud ovšem představují přiměřený podíl z celkových příjmů.

- Daň z prodeje – sazba daně je 4 % pro vybrané zemědělské produkty a základní zboží jako jsou zvířata a výrobky z nich, zelenina a ovoce, noviny, kůže apod. Daň 12 % je pro ostatní produkty.
- Spotřební daň a clo. SD je 10 % v případě textilií a přijímačů televizního vysílání a 50 % u alkoholu. Clo je od 0 do 40 %.

V následující kapitole je popsána historie této země, o které lze s jistotou prohlásit, že se její dějiny do značné míry ztotožňují se samotnými dějinami člověka.

2.5 Důležitá fakta z historie

Etiopie je snad jedinou africkou zemí, která s výjimkou krátkodobé italské okupace – viz nížeji – neztratila svou samostatnost. K jedinečnosti Etiopie přispívá i skutečnost, že se zde po celou dobu udrželo křesťanství (ve středověku to byla pro mnoho Evropanů bájná říše kněze Jana). Jméno Etiopie (Aethiopia) má řecký původ a obecně označuje tzv. zemi opálených lidí. Tento název se nevztahoval jen na území současného etiopského státu, ale označovaly se jím i jiné země, v nichž žilo obyvatelstvo tmavší pleti, a to nejen na africkém kontinentu. První spolehlivou zmínkou o Etiopii v dnešním slova smyslu podává Periplús Erythrejského moře z 1. až 2. století n.l., příručka řeckého kapitána zabývajícího se obchodováním s Východem. Konečně v 6. století doplňuje údaje o Etiopii Křesťanská topografie, jejímž autorem byl římský občan řeckého původu Cosmas Indikopleustés.²⁰

V dalších podkapitolách se dozvíme o některých událostech. Je však důležité poznamenat, že zachovatelných dokumentů je poměrně málo. Klima, války, drancování klášterů, biologičtí škůdci a další nepříznivé okolnosti – to vše způsobilo, že jsou mezery ve znalostech historie na území Etiopie.²⁰

2.5.1 Regionální dělení v historii státu a předaksúmské státy

Rozloha Etiopie se velmi měnila a měnilo se i její regionální dělení. Ve všech dostupných publikacích jsou historické děje umísťovány do tradičního dělení státu na provincie⁹ Toto

⁹ Provincie je původně z latinského slova provincia = zóna vlivu. Jedná se o územní správní celek, závislé území, nebo také o administrativní jednotku.

dělení se však také vyvíjelo, nicméně v základní podobě platilo až do roku 1944, kdy byly provincie zrušeny a nahrazeny regionálními státy.

Příchod kúšitských kmenů probíhal patrně po dlouhé období několika tisíc let. Stejně tak i proces míšení kúšitských, předčernošských (křováckých neboli khoisanských) a negroidních kmenů probíhal velmi dlouho. Výsledkem tohoto míšení byla tzv. etiopská rasa vyznačující se tmavou pletí s minimem typických černošských rysů. Na tomto rasovém typu již mnoho nezměnila ani pozdější invaze semitských kmenů z jižní Arábie. Ta ovlivnila spíše jazykovou mapu území, které je od té doby rozděleno na kúšitsky a semitsky hovořící části. Ve skutečnosti však víme o počátcích etiopské říše velmi málo. Počátky je třeba hledat jednak v kúšitských státech pod egyptským vlivem, ale jednak také v jihoarabských státech. Jejich obyvatelé začali postupně kolonizovat africký břeh asi od 2. tisíciletí př. n. l. Přinesli řadu technických znalostí, zejména orby, zavodňování, chov koní i velbloudů a další civilizační vymoženosti. Největším přínosem je pak písmo, které se na etiopské půdě dále rozvíjelo a zdokonalovalo. O předaksúmských státních útvarech se toho opravdu příliš neví. Sídlem jednoho z nich bylo město Yeha, v blízkosti pozdějšího Aksumu. O dalším státním útvaru, který je nazýván D`mt a jež se datuje kolem 5. století př. n. l., nevíme téměř nic.²⁰

2.5.2 Aksúmská říše

Aksúmský stát je datován přibližně od 3. století př. n. l. Volba Aksumu za hlavní sídlo státu byla spíše strategická, protože ležel blízko tradiční cesty od nilského údolí k pobřeží Rudého moře. Rozlohu Aksumu lze jen těžko odhadovat. Literatura se zmiňuje o přístavu Adulis poblíž dnešní Mis`iwy, o území dnešního regionálního státu Tigray, o severní části Amhary a po jistou dobu i o zanikající říši Meroie na území dnešního Súdánu. Částečně ovládal Aksum i pobřeží a částečně vnitrozemí dnešního Jemenu a jihu Saúdské Arábie. Tato říše byla spíše volnou federací poplatných států, kterým vládli vlastní panovníci. Četné nápisy svědčí rostoucí moc říše, rozvoj řemesel i zahraničního obchodu. Zemědělství se pomalu vyvíjelo, existovalo efektivní zavodňování a rozloha obdělávané půdy byla vyšší, než tomu je dnes. Prosperita a sláva země byla známa i v tehdejší Persii. Aksum byl považován za třetí nejmenší stát na světě. Pozdní Aksum se datuje v období 350 až 1150, v čele stál panovník Kaleb. Období za jeho vlády je označováno za zlatý věk Aksumu. Východořímský císař Justinus z Perské říše se snažil zmocnit části Arábie, kterou Kaleb považoval za svou sféru vlivu. Kaleb však s morální podporou alexandrijského i konstantinopolského patriarchátu v

bitvě zvítězil. Jihoarabské panství Aksumu však skončilo roku 525, kdy se Kalebem ustanovený místokrál Abreha vzbouřil proti aksumské nadvládě jeho následovníků a vytvořil křesťanské království v dnešním Jemenu. Arabský poloostrov oslabený epidemií tehdy podlehl Perské říši roku 578, což mělo dlouhý a negativní vliv na aksumskou ekonomiku. Byly ztraceny zisky plynoucí z kontroly karavanního obchodu i z námořní plavby po Rudém moři. V 8. až 9. století byl úpadek Aksumu. Byla zastavena ražba mincí, obchod se vrátil do směnné podoby. V té době se vlády ujala královna judaistických Felašů¹⁰ Yodit. Svrhla aksumského panovníka a stala se tak na dobu 40 let královnou. V čele svých vojsk vypalovala kostely, kláštery, pobíjela kněze a mnichy, a zničila tak spoustu památek. Nepokoje a ničení se podařilo zastavit až po smrti Yodit nástupcem Anbesem. Vláda posledních panovníků však byla slabá a dala tak prostor pro vznik nové dynastie Zagwe.²⁰

O této dynastii se dočteme v následujících několika málo řádcích.

2.5.3 Dynastie Zagwe

Období je zahaleno mnoha záhadami. Neznáme přesně ani dobu jejího nástupu. Snad kolem roku 1150. Izolovanost Etiopie však dosáhla svého vrcholu. Tradiční obchodní cesty byly přerušeny či odkloněny, islámské státy obklíčily zemi, vývoz a dovoz téměř ustal. V období dynastie Zagwe vzniklo velké množství skalních chrámů, zejména v okolí hlavního města, ale i jinde v dosahu moci. Tato královská dynastie se podle legendy sama vzdala vlády. Stalo se tak na nátlak církve. Moc byla předána do rukou prince šalamounské dynastie Tesfa Yesuse spolu s titulem císař. Titul je synonymem titulu niguse negest, neboli král králů.²⁰

2.5.4 Obnovená etiopská říše a druhá šalamounská dynastie

Za vlády této dynastie se upevnil feudalismus¹¹ v pokročilejší podobě. Nedocházelo téměř k tomu, že by se vláda nad získaným územím omezila na vybírání poplatků. Panovník většinou uděloval půdu za prokázané služby a vznikala tak třída mocných feudálů. Tento systém se s nepatrnými změnami zachoval až do 20. století. Došlo k významnému rozvoji písemnictví. Za

---

¹⁰ Někteří mají za to, že jde o potomky Židů, kteří doprovázeli Minilika I. z Jeruzaléma, jiní se domnívají, že to jsou potomci židovského kmene Dan, kteří odešli z Izraele po rozdělení země.

¹¹ Feudalismus je širší koncept uspořádání společnosti – společenský řád, jehož společným prvkem je půda a její vlastnictví.

vlády panovníka Amda S`iona I. byly obnoveny mnohé obchodní cesty i námořní obchod a byly upevněny hranice státu a zavládl relativní mír. Boje s muslimskými¹² státy však i nadále pokračovaly. Mocným muslimským státem byl Adal. K největšímu střetnutí s muslimy došlo v době, kdy se za vládce Adalu prohlásil Ahmad ibn Ibrahím al-Ghází, Etiopany zvaný Graňň (levoruký). Odmítal etiopskému králi platit daň, soustředil vojsko a v rozhodující bitvě roku 1529 porazil přesilu vojsk etiopského krále Lebne Dingila. Píše se, že v tomto okamžiku začalo nejtemnější období etiopské historie. Po ničení a drancování země požádal král Lebne Dingila o pomoc Portugalsko. To přišlo na pomoc až v roce 1541, již po smrti Lebneho Dingila. Ahmad Graňň byl poražen, avšak v následující bitvě s podporou tureckých vojáků a zbraní opět zvítězil. V roce 1543 se odehrála rozhodující bitva, v níž Ahmad padl. Muslimské nebezpečí však nebylo zažehnáno a v oblasti Hareru se opět strhla bitva. Etiopská vláda sice zvítězila, ale tehdejší panovník Galawdewos byl zabit. V zemi nastal zmatek, neboť panovník nezanechal přímého následníka. Mocní feudálové vycítili příležitost a chtěli se zmocnit trůnu. Boje o trůn mezi uchazeči byly nemilosrdné. Nakonec zvítězil mladičkový císař Sers`e Dingil. Vládl úspěšně 34 let.²⁰

2.5.5 Původ oromských kmenů

Kúšitští Oromové byli kočovní pastýři a příležitostní zemědělci. Patrně pod tlakem jiných kmenů, začali postupně pronikat do Etiopie na počátku 16. století. Země byla oslabená a vyčerpána po bojích s muslimy a tak nenaráželi na žádný odpor. Vznikaly oromské enklávy¹³ a složení obyvatel se trvale změnilo. Oromové se začali usazovat.

Za vlády panovníka Fasila bylo založeno nové sídlo říše v Gonderu (1636), kde byly po evropském vzoru vybudovány nádherné paláce a kostely. Gonder se stal hlavním městem Etiopie a zůstal jím až do roku 1864.²⁰

---

¹² Za muslimy se označují vyznavači islámu a je to ten, kdo se přibližuje Bohu. Islám je náboženství založené na učení proroka Muhammada. Slovo islám znamená podrobení se či odevzdání se Bohu.

¹³ Enkláva je pojem mezinárodního práva označující cizí území nebo jeho část, které je zcela obklopené územím vlastního státu.

2.5.6 Doba princů (1784–1855)

Roku 1784 se de facto rozpadla císařská moc. Dalších 14 císařů vládlo pouze nominálně, neustále se střídali a faktickou moc měli oblastní feudálové, princové z vedlejších linií šalomounské dynastie a guvernéři provincií. Spolu s rozpadem státu se začala rozpadat i církev. V mnoha částech země se začal opět šířit islám.²⁰

2.5.7 Založení Addis Abeby

Panovník Minilik přemístil sídlo z Ankoberu do oblasti dnešní Addis Abeby, datováno přibližně kolem roku 1897. Výstavba byla ohrožena nedostatkem dřeva. Situaci zachránila rada jednoho zahraničního poradce, který navrhl dovézt z Austrálie sazenice rychle rostoucího eukalyptu. Kolem Addis Abeby vzrostlo obrovské množství modrozelených voňavých stromů, a proto se někdy hlavní město přezdívá Ekalyptopolis. Území pod pravomocí etiopského panovníka Minilika více než ztrojnásobilo. Byly vytyčeny hranice. Potíže přetrvávaly na hranici s Italským Somálskem. Vymezení hranic bylo záměrně prodlužováno. Za vlády panovníka Minilika II. došlo k velké modernizaci. Jendou z novot byla měna – Minilikův dolar v roce 1894, nebo první poštovní známka v témže roce, telegraf v roce 1898. Byla zahájena výstavba železnice spojující přístav Džibuti s hlavním městem. První bankovní ústav se datuje k roku 1905. Objevily se první bicykly a první automobil dorazil do hlavního města roku 1908. Již předtím byla zahájen stavba silnic v okolí hlavního města a v oblasti Hareru. S modernizací souvisí také výstavba prvních hotelů, restaurací, nemocnic, tisk novin a další.²⁰

2.5.8 Italská okupace

Jelikož však Minilik neměl nástupce, došlo po jeho smrti roku 1913 k soubojům a trůn. Evropské mocnosti se připravovaly na parcelaci Etiopie. Císařem Etiopie se pod jménem Haile Sellasie I. stal ras Teferi Mekonnin, syn Minilikova bratrance. Stalo se tak roku 1930. Haile Sellasie vzdal první etiopskou ústavu, v níž byl kladen důraz na nedělitelnost a jednotu země. Současně o snahu vnitropolitické změny probíhal i boj o uznání země a její suverenity na mezinárodní úrovni. Velká Británie však nechtěla, aby se Etiopie stala nezávislou. Její intriky neustávaly. Uzavřela tak v roce 1925 s Itálií dohodu o společném nátlaku na Etiopii. Dohoda byla na nátlaky Etiopie, Francie a světové veřejnosti zrušena. Byla dokonce uzavřena

dohoda s Itálií, která měla představovat mír a klid. V případě Itálie šlo však o formální krok. V zákulisí připravovala vpád do země. Etiopská vojska nebyla na úrovni italského vojska. Nebyla dostatečně vyzbrojena, protože byla závislá na dovozu zbraní a munice. K rozhodující bitvě, ve které stál sám Haile Sellasie, došlo 31. března 1936. V bitvě, která trvala 3 dny, neměli Etiopané téměř žádnou šanci. Etiopie oznámila světu anexi¹⁴ své země. Docházelo k partyzánským bojům, vzpourám, atentátům. To vše skončilo až poražením italské armády roku 1942, kdy se poslední okupační jednotky vzdaly etiopským a britským silám. Po válce byla nutná reforma. Došlo tak ke změně vládního systému, byla zřízena přesněji definovaná ministerstva, soudní moc prošla reformami, byli jmenováni noví soudci. Mezi jiná ustanovení ústavy patřila například osobní svoboda, svoboda shromažďování a projevu. Ústava však víceméně zůstávala jen na papíře, realita byla jiná. Etiopie se v roce 1974 stala republikou, banky byly zestátněny, byly zrušeny všechny monarchistické a feudální tituly. V roce 1975 zemřel sesazený císař Haile Sellasie I.²⁰

2.5.9 Eritrea versus Etiopie

Eritrea byla původně etiopskou provincií. Po referendu a klidné dohodě se v roce 1993 oddělila a vyhlásila nezávislost. Po několika letech dobré spolupráce mezi oběma zeměmi se Eritrea rozhodla obsadit necelých 400 km² neúrodného pásma na severozápadní hranici. Ani přes výzvy OSN a Organizace africké jednoty se nehodlala stáhnout. Boje mezi zeměmi vypukly v roce 1998. Obchod Etiopie závisí na přístupu k přístavům Asab a Masawa. Na základě odtržení Eritrey Etiopie ztratila přístup k těmto přístavům a k Rudému moři. Navíc se během několika málo let odlišily politiky těchto zemí. A k vypuknutí bojů přispěla Eritrea zavedením vlastní měny (nakfa) a Etiopie zvýšením celních tarifů, aby nebylo možné dovážet levné eritrejské zboží. Etiopie měla armádu o síle 350 000 mužů, Eritrea 180 000 vojáků. Tato pohraniční válka přispěla k zaostalosti země, neboť bylo potřeba válku financovat. Navíc zničila mnoho lidských životů, odhaduje se až 70 tisíc. V roce 2000 OSN vyhlásilo embargo na dovoz zbraní do obou zemí. Sousední státy žádaly o příměří. Vítězství Etiopie přišlo až v den, kdy se Eritrejsí vojáci začali stahovat. Etiopie tak opět získala cestu k přístavům. V době, kdy se konaly mírové rozhovory mezi oběma zeměmi, se zdálo, že bude vyřešen jeden z destabilizačních faktorů Afrického rohu. Hlavním cílem setkání bylo vyřešit otázku

---

¹⁴ Anexe je jednostranné připojení cizího území ke stávajícímu státnímu celku bez svobodného souhlasu obyvatelstva, které na tomto území žije. Je často spojeno s násilným prosazováním nové státní moci.

vytyčení hranic, kvůli které vlastně boje vypukly. Výsledkem je demilitarizované pásmo, kontrolované OSN. Bohužel však ani dnes není jasné, jak se vztahy těchto zemí vyvinou, neboť odchod mise OSN v roce 2007 z pohraničního území, učinil toto místo opět za nebezpečnějším.¹⁵

2.6 Identifikace klíčových problémů Etiopie

V následujících odstavcích jsou identifikovány zásadní problémy této rozvojové země. Jedná se o témata, která jsou diskutována nejen ve spojení s Etiopií, ale s celým zaostalým světem. Jedná se o problémy jako jsou například chudoba, hlad, podvýživa, nemoci (malárie, HIV/AIDS atd.), nízká úroveň vzdělání obyvatel, období sucha a s ním související problémy v zemědělství, špatný přístup ke zdrojům pitné vody a mnoho dalších.

2.6.1 Výuka a gramotnost

„Cílem vzdělání je umožnit lidem, aby se podíleli na rozvoji své komunity, své země a celého světa.“¹⁶

Prvním a možná jedním z nejvíce diskutovaných témat, která se týkají Etiopie, je bezpochyby nedostačující výuka dětí a nízký počet profesorů v již tak malém množství škol. Počet žáků připadajících na jednoho profesora v Etiopii dosahoval v roce 2008 počtu 59. V České republice je tento počet o 40 žáků na jednoho profesora nižší. Počet žáků v jedné etiopské třídě je jen výjimečně nižší než 50. Výjimkou není ani 90 až 150 žáků v jedné třídě. Kapacity učeben v Etiopii jsou 500 žáků. Studenti se tak střídají ve dvou až třech směnách. Z této problematiky pak vyplývá vysoké číslo nevzdělaného obyvatelstva. 39,5 % obyvatelstva staršího 15 let a 49,9 % populace ve věku 15 – 24 let je gramotných (data jsou z roku 2007). Viz Obrázek 4. České obyvatelstvo je na tom o mnoho lépe. U obou skupin dosahuje vzdělanost téměř 100 %. Tento nedostatek se jistě odráží v ekonomických ukazatelích a v zaostalosti země. Pracovní trh je plný nekvalifikované pracovní síly. Lidé se mohou jen těžko uplatnit a těžko shání práci. Celý problém ještě zhoršuje nedostatek učebnic a pomůcek.

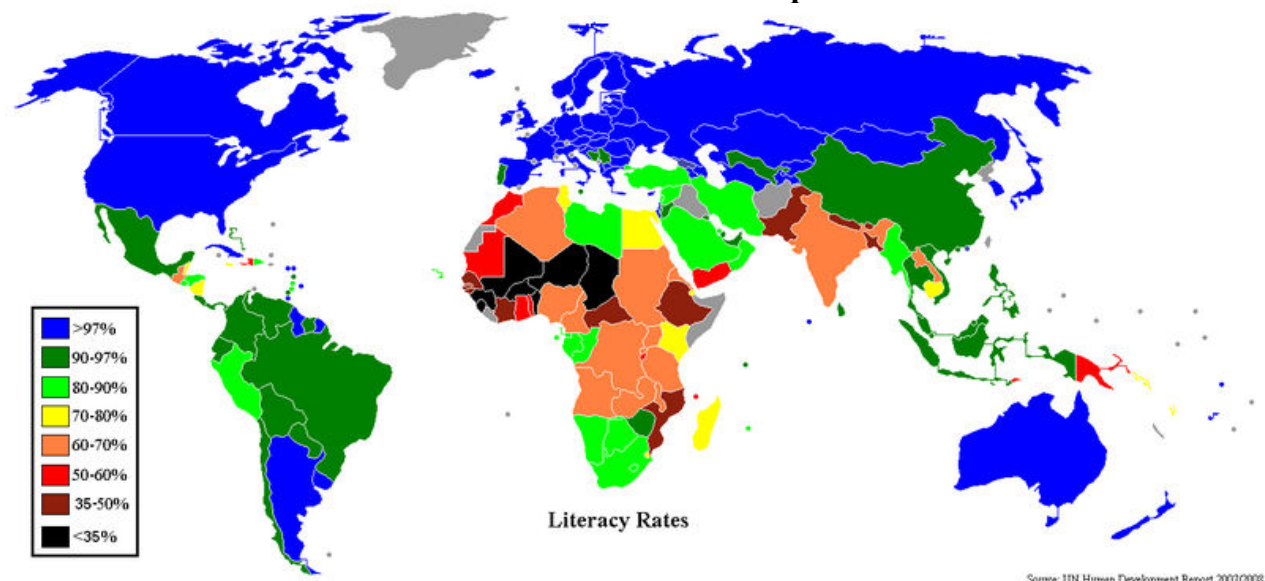
---

¹⁵ MOJDL, L. *Stručná historie států – Etiopie*. Nakladatelství Libri, Praha 2005, 1 - 138 s.

¹⁶ Definice OSN.

Počet žáků na jednu učebnici je někdy i 7. Etiopanům tak chybí základní znalosti a dovednosti, které si v jiných zemích osvojují děti již na základních školách. A pokud již Etiopané vzdělání dosáhnou, dochází k tzv. „odlivu mozků“ za lepší práci a lepšími pracovními podmínkami. To se odráží na nedostatku vzdělaných učitelů, lékařů a dalších odborníků. Celkové vládní výdaje na školství činily v roce 2008 23,3 % z celkových vládních výdajů.

Obrázek 4: Míra vzdělanosti ve světě - Etiopie na 170. místě

Zdroj:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/07/World_literacy_map_UNHD_2007_2008.png/800px-World_literacy_map_UNHD_2007_2008.png

Zajištění školní docházky pro všechny děti na světě je také jeden z rozvojových cílů tisíciletí. Viz podkapitola 3.1. A to proto, že díky vzdělání existují všeobecně konkurenceschopné ekonomiky. Tento důvod je podstatou pro snížení chudoby a nerovnoměrnosti zemí, zlepšení zdraví, zavedení nových technologií a rozšíření znalostí.

2.6.2 Chudoba

„Chudoba člověka připravuje o svobodu.“¹⁷

Všechny problémy spolu úzce souvisejí. Dalším velmi závažným problémem je chudoba. Počet lidí, kteří žijí v extrémní chudobě byl snížen z 1,9 miliard od roku 1981 na 1,4 miliard

¹⁷ Mladá žena, Gruzie 1997.

obyvatel celého světa v roce 2005. Obrovská masa lidí, která se potýká s chudobou, žije převážně v subsaharské Africe a jižní Asii. Špatné zdraví a nedostatečné vzdělání, korupce, nečinnost vlády, konflikty, to vše žene obyvatele do chudoby.

Chudoba má různé pojetí. Nejvíce používaným způsobem měření chudoby je hranice, která vyjadřuje minimální příjem, který je zapotřebí k uspokojení základních životních potřeb. To znamená k zajištění potravy a bydlení. V praxi se tato hranice určí tak, že se pro daný stát na základě průzkumu domácností stanoví průměrné množství peněz, které je nutné pro koupi denního kalorického minima. K tomu se přičtou minimální částky, které průměrná rodina vynaloží za obydlí a jiné potřeby. SB označila za celosvětovou hranici extrémní chudoby (absolutní chudoby) v roce 1990 příjem 1 USD na den v paritě kupní síly. Tato hranice byla několikrát měněna. Nyní je to 1,25 USD/den. V Etiopii žilo pod touto hranicí v roce 2005 cca 39 % etiopské populace.

Chudoba je však jistě hnacím motorem ke vzdělání. Je tady opět jistá provázanost všech těchto palčivých problémů. Pojetí chudoby je však širšího rázu. Nositel Nobelovy ceny Amartya Sen založil tezi, že chudoba nespočívá jen v nedostatečných příjmech, ale také v nemožnosti plnohodnotně žít. Za dimenze chudoby se dnes považuje zdraví, vzdělání, přístup ke službám, infrastruktura, bezpečnost, sociální vyloučení a mnoho dalších. Čím je možné chudobu snížit? Je důležité zefektivnit domácí politiku, tzn., že vlády musí investovat do podpory vzdělání, musí vytvářet nová pracovní místa, poskytovat sociální podporu. Je potřeba odbourat překážky mezinárodního obchodu. A neméně důležitým faktorem, který ovlivňuje chudobu, je snížení zadluženosti zemí, neboť částky, které země získá prostřednictvím rozvojových aktivit, jdou na splacení dluhů.

Jednou z možností měření chudoby je i již zmiňovaný index lidského rozvoje.

Obrázek 5: Index lidského rozvoje 2007

Pořadí	HDI
1.	Norsko (0,971)
169.	Libérie (0,442)
170.	Guinea (0,435)
171.	Etiopie (0,414)
172.	Mozambik (0,402)
173.	Guinea Bissau (0,396)
182.	Niger (0,340)

Zdroj: Zpráva lidského rozvoje 2009 [vlastní]

HDI v roce 2007 dosahoval v Etiopii hodnoty 0,42, čímž se Etiopie v pořadí států řadí na 171. místo z celkového počtu 182 států světa. Řadí se tak mezi státy s velmi nízkou úrovní lidského rozvoje. Česká republika se umísťuje na 36. pozici s indexem 0,903.

2.6.3 Hlad, podvýživa a nedostatek pitné vody

Dalšími úzce souvisejícími problémy s ostatními jsou hlad, podvýživa a nedostatek nezávadné pitné vody. V Etiopii o to více palčivější, protože místní obyvatelé mají živé vzpomínky na hladomor, z let 1984 – 1985, stále v paměti. Odhaduje se ztráta milionu lidských životů. V roce 2008 bylo nedostatkem jídla a pitné vody dotčeno více jak 6,2 milionů Etiopských obyvatel. Lidí trpících podvýživou je potom 46 %. Nejlepší způsob, jak bojovat s podvýživou, je tedy zlepšení ekonomické situace lidí a jejich možnost přístupu ke vzdělání. Samotný ekonomický růst však nestačí. Je třeba, aby se výhody z něj plynoucí dostaly k nejvíce ohroženým skupinám, tedy k chudým, ženám a dětem.

V příloze 3 je mapa, kde jsou státy světa rozděleny podle počtu hladovějících a podvyživených lidí. Každých 6 vteřin zemře 1 dítě na světě na podvýživu a hlad. Příčinou hladomoru jsou především dlouhotrvající období sucha. Zabíjí hospodářská zvířata, zanechávají vyčerpané obyvatelstvo a to jak fyzicky, tak i psychicky. Dalším problémem je obrovský každoroční nárůst populace. V obdobích sucha není možné vyprodukovat dostatečné množství potravin. Počet etiopských obyvatel by se měl dle OSN do roku 2025 vyšplhat až na 115 milionů. Jak již bylo zmíněno, nejdůležitější vývozní plodinou jsou kávové boby, jejich cena se však na světových trzích propadla téměř o polovinu, což je také příčinou toho, že farmáři z obavy, že jim cena nepokryje náklady, zaseli méně kvalitní semena a menší množství, čímž úroda byla nižší. Nejvíce zasaženými jsou jižní oblasti země.

Dalším velmi závažným úskalím je nedostatek pitné vody. Pouze 22 % etiopského obyvatelstva má přístup k nezávadné pitné vodě. Mnoho obyvatel také přežívá s méně než pěti litry vody na den. Dle Zprávy lidských práv by měl mít k dispozici každý člověk minimálně 20 litrů vody. Nedostatek pitné vody je krutý převážně pro ženy a dívky, které jsou většinou zodpovědné za zajištění vody. Chodí s kanystry na zádech i několik hodin. Zdroje pitné vody jsou až 250 m hluboko pod zemí. Není dostatek technologie pro vrty a zajištění pitné vody. Lidé se v obdobích sucha musí spoléhat na vodu z dešťů, kterou zadržují v uměle vytvořených nádržkách. Takto neupravená a stojatá voda se stává zdrojem pro líheň hmyzu,

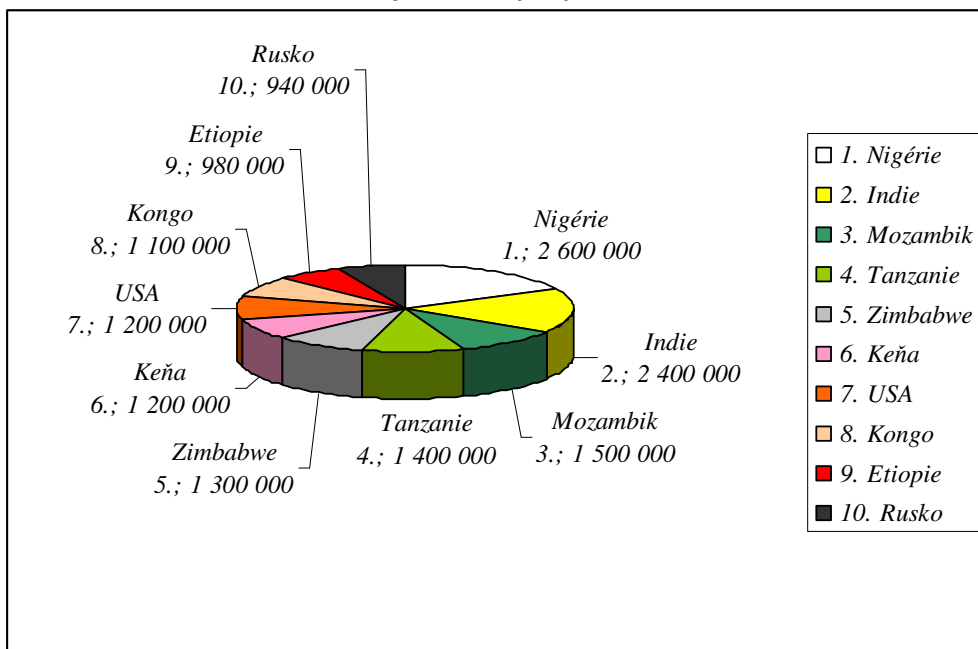
například komárů, které přenášejí různé nemoci. Vodu zde používají na všechno, na praní, pití a je zároveň i zdrojem pro dobytek. O to více je ve vodě bakterií, které zabíjejí.

2.6.4 Desetitisíce sirotků kvůli pandemii AIDS

*"AIDS smazává úspěchy, kterých bylo dosaženo na cestě rozvoje. V příliš mnoha zemích každý týden umírá více učitelů, než jich může být vyškoleni."*¹⁸

Dalším velice závažným tématem Etiopie je HIV/AIDS. Na konci roku 2008 žilo v subsaharské Africe 22,4 milionů dospělých i dětí s virem HIV a 1,4 milionů obyvatel na AIDS zemřelo. Okolo 14,1 milionů dětí v této oblasti má jednoho nebo dokonce oba rodiče s AIDS. Statistiky samotné Etiopie jsou taktéž děsivé. V roce 2007 zde žilo 980 000 obyvatel s HIV nebo již se samotným AIDS. Z tohoto celkového počtu připadá 2,1 % na dospělé ve věku 15-49 let. Z 980 000 nakažených je 530 000 žen a 92 000 dětí. Ztráta lidských životů kvůli této nemoci v roce 2007 byla 67 000. Počet sirotků, kteří přišli kvůli HIV/AIDS o své rodiče, byl v tomtéž roce 650 000.

Obrázek 6: 10 zemí s největším výskytem HIV/AIDS (rok 2007)

Zdroj: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2156rank.html?countryName=Ethiopia&countryCode=et&regionCode=af&rank=12#et> [vlastní]

¹⁸ James D. Wolfensohn

Pro lepší představu o těchto hrozivých číslech uvádím čísla z České republiky ze stejného roku. Počet žijících s HIV/AIDS byl „pouze“ 1500 obyvatel, z toho méně než 500 žen. Počet zemřelých v tomto roce není evidován. Epidemie má katastrofální důsledky pro ekonomický, sociální i demografický vývoj postižených zemí.

2.6.5 Odlesňování

V neposlední řadě je nezbytné zmínit záležitost, která se týká rozsáhlého odlesňování. Mezi důvody, kvůli kterým ubývají etiopské lesy, patří například osobní důvody, stavby sídlišť, lovy, půda pro zemědělství, ale také náboženské důvody. Hlavní příčinou odlesňování je přemísťování zemědělství, chovu dobytka a produkce paliva ze sušších oblastí. Velmi vážnou příčinou zvyšujícího se odlesňování je také rostoucí populace. Země ztratila během posledních padesáti let 98 % lesů. Dalších 200 000 hektarů lesa mizí kvůli pokračujícímu odlesňování. Pokud nedojde k zastavení masivního úbytku lesů, může dojít k tomu, že etiopské lesy zmizí do 15 let úplně.

Následující kapitola je věnována tomu hlavnímu, čeho se tato práce týká a tím hlavním jsou aktivity Světové banky a Evropské Unie a zhodnocení účinnosti těchto aktivit.

3. Bilaterální a multilaterální partneři Etiopie

Etiopie jako jedna z nejméně rozvinutých zemí světa je na velmi dobré cestě k dosažení ekonomického rozvoje. EFDR přitahuje pozornost mnoha organizací, poskytovatelů rozvojové pomoci a to z nejrůznějších míst světa. Důvodů to má mnoho, např.:

- Etiopie má bohatou historii.
- Etiopie je druhá nejvíc zalidněná země v subsaharské Africe, po Nigérii.
- Geograficky má Etiopie strategickou polohu.
- Etiopie bojuje proti terorismu, posiluje stabilitu Afrického rohu a má významnou politickou důležitost ve východní Africe.
- 39 % etiopských občanů žije pod hranicí chudoby a zaslouží si ekonomickou asistenci.
- Etiopský rozvoj je narušován neustálými obdobími sucha, nedostatkem potravin a pitné vody.
- Velmi vysoké číslo výskytu HIV/AIDS.
- Nízké HDI.
- Úmrtnost dětí a žen rozsáhlá a naopak nízká gramotnost obyvatelstva.
- V Etiopii došlo ke změně od direktivní ekonomiky směrem k volnému obchodu a od diktátorského režimu k demokracii.
- Etiopie je klasifikována jako jedna z nejvíce zadlužených zemí.

Shrneme-li, Etiopie je velmi chudá země s velmi dobrými ambicemi dosáhnout razantního ekonomického růstu, rovněž sociálního a politického rozvoje. Je jasné, že externí spolupráce hraje v rozvoji velmi významnou roli. Etiopie nemá stabilního bilaterálního partnera mezi zeměmi, což je ovšem důsledek toho, že nebyla v minulosti kolonizována. Mezi

nejvýznamnější bilaterální poskytovatele rozvojové spolupráce patří USA, IDA, EU, Velká Británie, Kanada atd. Viz obrázek 6.

Obrázek 7: Shrnutí ODA a největší poskytovatelé ODA v Etiopii

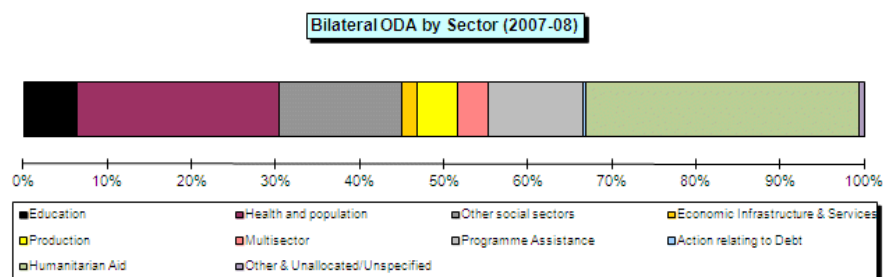
Receipts	2006	2007	2008
Net ODA (USD million)	1 941	2 563	3 327
Bilateral share (gross ODA)	54%	50%	56%
Net ODA / GNI	12.8%	13.2%	12.5%
Net Private flows (USD million)	27	- 53	- 140

For reference	2006	2007	2008
Population (million)	76.6	78.6	80.7
GNI per capita (Atlas USD)	190	220	280

Top Ten Donors of gross ODA (2007-08 average)	(USD m)
1 United States	592
2 IDA	437
3 EC	419
4 United Kingdom	273
5 Global Fund	153
6 AfDF	145
7 Canada	122
8 Germany	97
9 GAVI	83
10 Netherlands	82

Zdroj: Světová banka/OECD

Na obrázku č. 7 je zobrazen procentní podíl bilaterální rozvojové pomoci alokované do jednotlivých sektorů. Největší objemy finančních prostředků plynou do oblasti, týkající se zdraví a obyvatelstva a nejrůznějších rozvojových programů za případné asistence věřitelů.

4. Systém rozvojové spolupráce Světové banky

Světová banka je jedním z podstatných zdrojů finanční a technické pomoci rozvojovým zemím na světě. Jejím posláním je snížit chudobu a pomoci lidem samotným a zlepšit jejich životní podmínky. Světová banka je skupina, kterou tvoří pět institucí: Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj, založená roku 1945 (*International Bank for Reconstruction and Development*; IBRD), Mezinárodní finanční korporace z roku 1956 (*International Finance Corporation*; IFC), Mezinárodní asociace pro rozvoj z roku 1960 (*International Development Association*; IDA), Multilaterální agentura pro investiční záruky z roku 1988 (*Multilateral Investment Guarantee Agency*; MIGA) a Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů z roku 1966 (*International Centre for Settlement of Investment Disputes*; ICSID). Rozvojová pomoc je však převážně poskytována dvěma hlavními rozvojovými institucemi. Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj, která usiluje o snižování chudoby v zemích se středními příjmy a úvěru schopných chudých zemí, které mají přístup na mezinárodní kapitálové trhy a to prostřednictvím půjček, garancí a další pomoci včetně analytických a poradních služeb ve prospěch udržitelného rozvoje. Mezinárodní asociace pro rozvoj pomáhá nejchudším zemím poskytováním půjček s nízkými úroky (tzv. kreditů) s dobou splatnosti 35 až 40 let a možností desetiletého odkladu splácení. Každá instituce hraje rozdílnou roli v trvalé globalizaci, ale navzájem spolupracují.

4.1 Rozvojové cíle tisíciletí

V souladu s Rozvojovými cíli tisíciletí (*Millennium Development Goals*; RCT) usiluje SB o zlepšení životní úrovně lidí prostřednictvím podpory hospodářského růstu a rozvoje na celém světě, tedy i v Etiopii. Co jsou Rozvojové cíle tisíciletí? RCT byly sepsány Spojenými národy v roce 2000 a podepsány 189 státy, které učinily rozhodnutí pracovat prioritně na snižování chudoby a trvale udržitelném rozvoji v období 15 let.. RCT míří na dosažení významných a měřitelných zlepšení v lidských životech a to do roku 2015. Celkem se jedná o 8 cílů, které mají snížit chudobu a hladomor na světě. Prvních sedm cílů je měřitelných. Osmý cíl se týká založení partnerství pro rozvoj. Tento Rozvojový cíl tisíciletí obsahuje opatření, které bohatý sever musí přijmout, aby spolu s jihem směřoval k cílům jako např. vzájemně výhodný obchod, odpuštění dluhů a větší rozsah a úroveň pomoci. RCT jsou dále rozčleněny do dalších 18 cílů. Mezi RCT patří:

1. **Vymítit extrémní chudobu a hlad** – do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí, kteří mají příjem nižší než 1 USD na den. Odstranit nezaměstnanost a zajistit důstojnou práci pro všechny včetně žen a mladých lidí. Do roku 2015 také snížit počet lidí, kteří trpí hladem.
2. **Dosáhnout základního vzdělání pro všechny** – do roku 2015 zajistit, aby mohly děti kdekoli na světě, dívky i chlapci, dokončit školní docházku.
3. **Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti** – do roku 2005 odstranit nepoměr pohlaví v základním a středním školství a do roku 2015 na všech úrovních vzdělávacího systému.
4. **Snížit dětskou úmrtnost** – do roku 2015 snížit o 2/3 úmrtnost dětí do pěti let.
5. **Zlepšit zdraví matek** – snížit míru mateřské úmrtnosti o ¾ do roku 2015 a zajistit dostupnou zdravotní péči v mateřství pro všechny.
6. **Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi** – do roku 2015 zastavit a zvrátit šíření HIV/AIDS a výskyt malárie a dalších závažných onemocnění.
7. **Zajistit udržitelný rozvoj ŽP.**
8. **Vytvořit světové partnerství pro rozvoj.**

Dle SB by měly rozvojové země, které chtějí rozvoj ekonomiky, obchodu i práce, vybudovat kapacity a posílit vládu, vzdělání, infrastrukturu, implementovat legální a právní systém, který povzbudí obchod a který ochrání vlastnické a osobní právo, dále je důležité rozvíjet finanční systém a bojovat proti korupcím.

Etiopie byla jednou ze zemí, která přijala deklaraci v roce 2000. Dle dostupných informací na serveru MDG Monitor je Etiopie na dobré cestě k dosažení RCT. (Viz obrázek).

Tabulka 2: Plnění RCT v Etiopii

 ¹ Pokud nastanou změny, je možné tohoto cíle dosáhnout.	 ² Na velmi dobré cestě k dosažení.
 ³ Na velmi dobré cestě k dosažení.	 ⁴ Na velmi dobré cestě k dosažení.
 ⁵ Na velmi dobré cestě k dosažení.	 ⁶ Na velmi dobré cestě k dosažení.
 ⁷ Na velmi dobré cestě k dosažení.	 ⁸ Pokud nastanou změny, je možné tohoto cíle dosáhnout.

Zdroj: <http://www.mdgmonitor.org/aboutMDG.cfm> [vlastní]

4.2 Koloběh projektů

Nyní jen takový hrubý nástin toho, jaké jsou fáze všech projektů. Od návrhu přes přípravu a implementaci až po zhodnocení výsledků daného projektu, podporovaného Světovou bankou.

4.2.1 Strategie a identifikace

SB navrhne finanční, poradenskou a technickou stránku pomoci, aby byla daná země schopna identifikovat své hlavní priority a aby dosáhla svých rozvojových cílů. SB spolupracuje s vládou dané země, která si vyžádá půjčku. Obě strany se dohodnou na koncepci projektu. Jsou stanoveny cíle, rizika, alternativní scénáře a pravděpodobný časový harmonogram celého projektu. V této fázi jsou sepsány dva dokumenty – dokument, obsahující informace o projektu a dokument, identifikující klíčové otázky banky a otázky týkající se bezpečnostní politiky a sociálních otázek.

4.2.2 Příprava

Po identifikaci cílů projektu dochází k přípravě. Jsou diskutovány smysluplné nápady a návrhy. Banka společně s dlužníkem zváží rozvojové cíle, rizika, dopady projektu a možné alternativy a časový rozvrh. Fáze přípravy projektu může trvat i několik let. SB obvykle zastává poradenskou roli a poskytuje různé analýzy. Během přípravy projektu může být zjištěno, že by projekt mohl mít negativní dopady na životní prostředí, ale také negativní

sociální dopady. Je potřeba připravit studii, která obsahuje návrhy eliminace dopadů zvažovaného projektu. Studie jsou součástí návrhu projektu.

4.2.3 Vyhodnocení

Dalším krokem je vyhodnocení projektu, které umožňuje revizi a dořešení všech nezodpovězených otázek. Vláda a SB zhodnotí identifikační a přípravnou fázi a tým banky stvrzuje, že všechny aspekty projektu jsou v souladu s požadavky banky a že projekt bude realizován efektivně. Je schválen harmonogram projektu.

4.2.4 Implementace

Vláda implementuje projekt za pomoci finančních zdrojů banky. Ale také za pomoci poradenské a technické. Jsou zadány zakázky na stavební práce, dodávky služeb a je dohlíženo na eliminaci dopadů projektu, jak bylo dohodnuto. Finanční management a specialisté banky dohlíží na správnou alokaci finančních prostředků. Postup projektu a jeho dopady jsou průběžně sledovány oběma stranami a jsou hodnoceny průběžné výsledky.

4.2.5 Dokončení projektu

Když je projekt ukončen a uzavřen na konci úvěrového období, což může trvat 1–10 let, banka i dlužník zdokumentují dosažené výsledky, problémy, poznatky apod. Tým SB shromáždí tyto údaje a data a realizuje z nich zprávu, která popisuje a hodnotí konečné výsledky. Ty jsou pak porovnány s očekávanými cíli. Informace získané z těchto zpráv se pak využívají k určení dalších opatření vlády, ale také k udržení a zlepšení výhod, které vyplývají z realizace daného projektu.

4.2.6 Zhodnocení

Nezávislá skupina specialistů určená pro hodnocení dosažených výsledků provede závěry, vyhodnocení. Změří se dosažené výsledky oproti původním cílům, vyhodnotí se udržitelnost výsledků a dopady na rozvoj. Jsou hodnocena především tato kritéria: relevance cílů ve vztahu k potřebám jednotlivých zemí, účinnosti projektu – do jaké míry jsou dosaženy cíle

bez použití dalších zdrojů, udržitelnost projektu, institucionální rozvoj, zhodnocení aktivit obou stran v jednotlivých fázích.¹⁹

V dalších řádcích jsou charakterizovány nejzákladnější programy a projekty SB v Etiopii. Jsou zde uvedeny hlavní aktivity SB v Etiopii, jejich zhodnocení, kritiky apod.

4.3 Projekty a programy SB v Etiopii

Světová banka poskytla půjčky na více než 130 projektů, určených na rozvoj Etiopie. Tyto projekty jsou a byly zaměřené na více cílů. Mezi ně patří infrastruktura, zabezpečení základních služeb a potravin, vzdělání apod. V září roku 2009 bylo aktivních celkem 33 projektů a to v závazné hodnotě více než 3,6 mld. USD. Touto problematikou se zabývají následující podkapitoly, které stručně vystihují jednotlivé programy. A následovně jsou přidány názory světových politiků, samotných představitelů SB na účinnost rozvojových aktivit Světové banky, ale vůbec rozvojové pomoci samotné.

Současná strategická pomoc zemím (Country Assistance Strategy; CAS)²⁰ zahrnuje období 2008 až 2011. CAS se snaží podpořit Etiopii v dosažení čtyř hlavních strategických cílů, které odpovídají plánu pro rychlý a trvalý rozvoj s cílem ukončit chudobu (Plan for Accelerated and Sustained Development to End Poverty; PASDEP). Mezi tyto strategické cíle patří: podpora ekonomického růstu, zlepšení dosažitelnosti základních služeb, snížit bezbrannost Etiopie a pomoci zlepšit finanční vyhlídky pro zajištění trvalého rozvoje a také ochránit zlepšenou vládní podporu pro předchozí tři cíle.

V dalších podkapitolách jsou stručně rozebrány základní programy a projekty SB v Etiopii.

---

¹⁹ WORLD BANK [online]. [2009-26-12 až 2010-03-25]

²⁰ *Country/Regional) Strategy Papers (C/RSPs)* obecně jsou strategie rozvojové spolupráce dárce vůči konkrétní přijímající, partnerské zemi či regionu. Tvoří základní materiál pro přípravu projektů rozvojové spolupráce či pomoci pro příslušnou zemi. Také Evropská unie (resp. Komise) používá ve své programové rozvojové spolupráci tyto strategické dokumenty. V současné době jsou v EU aktuální strategie pro jednotlivé rozvojové země na období 2007 – 2013.

4.3.1 Zabezpečení základních potravin

Záměrem tohoto projektu je zabezpečit zdroje potravy pro chudší venkovské domácnosti, zvýšit jejich zaměstnanost a příjmy, snížit nákladnost potravin, zlepšit úroveň dětské výživy, ale i výživy pro těhotné a kojící matky. Program se rozkládá do 6 základních částí: 1. Přísun finančních zdrojů obcím. 2. Podpora růstu dětí ve společnosti. 3. Prostředky na konkrétní projekty. 4. Investování na federální a regionální úrovni a to se záměrem snížit transakční náklady přísunu potravin na trhy. 5. Investice do komunikací. 6. Správa toku fondů/půjček, jejich monitoring a hodnocení. Hlavním grantem tohoto projektu je IDA.

4.3.2 Přístup k energii/elektřině

Jedná se o program s cílem zajistit a rozšířit počet obyvatel k elektřině, ale zároveň zlepšit kvalitu a dostatek dodávek elektřiny. Neméně důležitou roli hraje také snížení ničení životního prostředí, omezení překážek rozšíření energie z obnovitelných zdrojů. Jedná se o poradenské služby a školení, podporu vládní strategie, zlepšení účinnosti energetické biomasy, stanovení financování nákladů, spojených se zavedením systému apod.

4.3.3 Přístup k vodě a ke zdravotnickým zařízením

Mezi hlavní body tohoto projektu patří zajištění udržitelných dodávek vody, zdravotnických a hygienických služeb pro venkovské i městské obyvatele. 1. Poskytnutí financí pro zlepšení a správu vodovodů. 2. Efektivní řízení dodávek vody. 3. Zajištění dobře fungujících systémů zásobování vodou a to monitoringem a efektivním hospodařením s vodními zdroji. Je důležité vytvořit kapacity zaměstnanců a konzultantů, kteří daný program budou sledovat a kteří vybudují centra pro testování kvality vody a kteří mají organizační schopnosti.

4.3.4 Výživa

Zásadní problémy, které jsou řešeny tímto programem tvoří: zlepšení péče o matky a děti, přispět ke zlepšení stavu výživy zranitelných skupin. Existují dvě složky projektu. První složkou je podpora služeb zdravotnických a výživových. Druhou složkou je posílení institucí,

kteří mají za úkol informovat, komunikovat, vzdělávat a školit, sbírat data a analyzovat, zkoumat, vytvářet mechanismus správné výživy.

4.3.5 Rozvoj turismu

Jasným úkolem je dosažení udržitelného rozvoje cestovního ruchu, zvýšení kvality a rozmanitosti produktů v cílových destinacích této země se záměrem zvýšit zájem o tuto oblast. Tím zvýšit devizové příjmy a také vytvořit nová pracovní místa. Dle tohoto projektu je důležité změnit a zlepšit infrastrukturu v oblasti klíčových historických památek, zdokonalit služby poskytované turistům, rozvíjet produkty cestovního ruchu, zajistit propagaci a marketingové strategie. To vše je pečlivě sledováno a hodnoceno.

4.3.6 Vzdělání

Nesmírně důležitá je také kvalita všeobecného vzdělání v celé zemi. Program je pečlivě sledován pomocí souboru klíčových výkonnostních ukazatelů. Tento program se rozkládá do těchto složek: 1. Zavedení nové školní osnovy, poskytnutí učebnic a příruček pro učitele. 2. Sjednotit hodnocení žáků. 3. Podpora vlády zvýšit nabídku učitelů, vychovatelů v základním a středním vzdělávání. 4. Zvýšení školních kapacit, zlepšení školního plánu. 5. Podpora vlády, aby zlepšila vzdělávací prostředí, poskytovala základní provozní prostředky. Celý program je opět monitorován a hodnocen.

4.4 Spolupráce IDA

IDA je jedním z největších poskytovatelů oficiální rozvojové spolupráce na světě, ale i v Etiopii. Zdroje jsou získávány převážně z příspěvků vlád nejvíce rozvinutých ekonomik. Fond IDA je naplňován každé 3 roky. Největším zdrojem příspěvků jsou Velká Británie, Spojené státy americké, Japonsko, Německo, Francie a Kanada. Čerpat prostředky z jejich zdrojů může v současné době 79 zemí, jejichž HNP na obyvatele nepřesáhl v roce 2010 hranici 1135 USD. IDA podporuje také několik malých ostrovních ekonomik, které nemají možnost vypůjčit si u IBRD. Prostředky IDA jsou uděleny na základě toho, jak úspěšně si daná země vede v hospodářském růstu a v boji proti chudobě. Největší objem půjček IDA plyne do zemí

subsaharské Afriky (56 %) a jižní Asie (30 %). Nejvíce podporovanými projekty jsou veřejná správa, infrastruktura, sociální sektor apod.

Tabulka 3: TOP 10 nejvíce si vypůjčujících rozvojových ekonomik

Pořadí	Země	Částka v mil.USD
1.	Nigérie	1 760
2.	Pákistán	1 610
3.	Etiopie	1 175
4.	Vietnam	1 149
5.	Bangladéš	1 097
6.	Indie	956
7.	Tanzanie	783
8.	Ghana	550
9.	Kongo	535
10.	Keňa	525

Zdroj: Světová banka/IDA[vlastní]

Tabulka 4: Podíl půjček IDA připadajících na jednotlivé sektory v rozvojových zemích

Sektor	Podíl v %
Infrastruktura	35
Veřejná správa a zákony	19
Sociální sektor	26
Zemědělství	13
Průmysl	4
Finance	3

Zdroj: Světová banka/IDA [vlastní]

Z výše uvedené tabulky 2 je zřejmé, že Etiopie je na 3. místě v hojnosti půjček. Před ní jsou již pouze Nigérie a Pákistán. V Etiopii podpořila IDA více než 59 projektů od roku 1991, v celkové částce 6,7 miliard USD.

Tabulka 5: Celkové prostředky IDA v roce 2009 do jednotlivých sektorů v Etiopii

Sektor	v mil. USD
Voda/zdravotnictví/potraviny	32.40
Výuka	329.95
Doprava	264.65
Veřejná správa a zákony	21.00
Zemědělství	360.90
Zdraví a sociální služby	106.00
Obchod a průmysl	30.00

Zdroj: Světová banka/IDA [vlastní]

Výuka. IDA podpořila sektor školství. Výsledkem je pak zvyšující se počet přihlášených studentů do školní docházky na základních i středních školách. Počet studentů přihlášených

na základní školy se zvýšil z 8,1 milionů v roce 2000 na 14 milionů studentů v roce 2006/07. Zredukován byl také nepoměr mužů a žen a jejich možnost zapsat se do školní docházky. Kvalita výuky se také zlepšila, ale pomalejším tempem a je tak hlavním cílem IDA, vlády a dalších organizací.

Infrastruktura. Jak již bylo výše zmíněno, Etiopie se řadí mezi země s nejméně rozvinutou infrastrukturou. IDA poskytla prostředky ve výši 306 mil. USD od roku 1991 na rozvoj silnic a dálnic v Etiopii s cílem tento nedostatek změnit. Spolupráce s ostatními partnery – Evropská Komise, Německo, Japonsko, Velká Británie atd., včetně IDA – je výsledkem zvýšení z 20 000 kilometrů silnic (1991) na více jak 44 000 kilometrů (2008). Další pokrok je vidět i na snížení provozních nákladů vozidel o 16 %. Zredukoval se i cestovní čas o 25–30 %. Tím je stimulována výroba a možnost uvést zemědělské produkty na trh a je posílena integrace vnitrostátních trhů. Zakázky stavebních prací vytvořily nová pracovní místa a tím příjmy pro kvalifikované i nekvalifikované pracovníky. Celková zaměstnanost ve stavebnictví silnic a dálnic se zvýšila od roku 2001/2002 do roku 2003/2004 z 9,5 % na necelých 18 %.

Soukromý sektor. Po změně vlády v roce 1991 podpořila IDA vytváření nových pracovních míst, zlepšení kvality soukromého sektoru, investičního prostředí apod. IDA ve spolupráci s vládou urychluje proces privatizace veřejných podniků, zpřísňuje konkurenční politiku, zlepšuje finanční systém atd.

4.5 Kritika SB

I přestože má tato mezinárodní organizace dlouholetou tradici, tak musela a musí čelit kritice. Činnost Světové banky se stává předmětem kritiky nejrozličnějších stran – hlavně ekonomů, humanitárních a ekologických organizací apod. Vytýkáno je bance zejména to, že nedokáže naplnit očekávání, že pomůže čelit hrozbě světové chudoby, že její půjčky jsou spíše kontraproduktivní. Kritizovány jsou také dopady na životní prostředí a sociální dopady všech megalomanských projektů, které kdy banka podpořila. Jedná se o ekologicky škodlivé či sporné projekty. Příkladem takových kontroverzních projektů, podporovaných Světovou bankou, je projekt přehrady Sardar Sarovar v Indii. V 90. letech si tímto projektem SB vysloužila ostrou kritiku, neboť nádrž na řece Narmada si vyžádala násilné vystěhování 90 000 lidí, zaplaveno bylo 245 vesnic, stovky čtverečních kilometrů pralesa a zemědělské půdy.

Nebo také masové přemísťování čínského obyvatelstva do Tibetu a další projekty, které se hlavní představitelé banky rozhodli podpořit.

Zadlužení je dalším ekonomickým problémem souvisejícím s politikou SB. Půjčky rozvojovým zemím, které měly nastartovat rozvoj a hospodářský růst, často vyústily v kolotoč zadluženosti, který brání smysluplnému rozvoji. Řada zemí kvůli splácení dluhů nemůže investovat do vlastního rozvoje. Uvádí se, že za každý dolar z bohatého Severu poskytnutý v rámci půjček rozvojovým zemím se zpět vracejí dva dolary v podobě zisku mezinárodních korporací a splátek úroků z dluhů. Země, které se potýkají se splácením obrovských dluhů, si nemohou dovolit poskytovat prostředky na sociální, zdravotní či ekologické potřeby svých obyvatel. Logickým následkem je úpadek těchto sektorů, extrémní chudoba a přesný opak toho, co by slovo rozvoj mělo znamenat, tedy zlepšení kvality života obyvatel. Jak již bylo zmíněno, SB v minulosti často podporovala megalomanské projekty, například elektrárny a přehrady. Obrovské projekty v Brazílii, Indii a jinde narušily křehké pralesní ekosystémy i lidská společenství, která v nich žila. SB a MMF v nedávné době přiznaly svůj podíl na mizení deštných pralesů.

V jádru kritiky, kterou vznášejí současně zástupci nevládních organizací a politici řady rozvojových zemí, je přesvědčení, že tyto instituce zastupují zájmy rozvinutých zemí a některých vlivných nadnárodních koncernů na úkor rozvojových zemí a životního prostředí. V případě SB je kritika dána faktem, že rozvinuté země mají v této instituci absolutní většinu. Spojené státy vlastní zhruba 18 % rozhodovací síly. Poukazuje se na to, že rozhodovací procesy nejsou transparentní a nejsou podrobeny demokratické kontrole veřejnosti.

23. března roku 2010 vyšel v časopise Týden článek s názvem Světová banka neefektivně pomáhá zemím s málem vody. *„Nezávislá studie, která zkoumala efektivitu programu Světové banky na pomoc zemím s nedostatečnými zdroji vody, dospěla k nehezkému závěru – banka se snaží pomoci, ale státy s největšími problémy dostávají nejméně. Nedostatek vody podle studie, o které informoval americký list The Washington Post, pociťuje v současnosti nedostatek vody 40 zemí. A je velké riziko, že se toto číslo bude zvyšovat a situace v některých zemích ještě dále zhoršovat. Během pěti let může být na světě 800 milionů lidí, kteří nebudou mít přístup k pitné vodě a 1,8 miliardy bez pravidelného přístupu k vodě užitkové. V letech 1997-2007 šla téměř třetina půjček poskytnutých Světovou bankou – více než 54 miliard dolarů – na řešení problémů s nedostatkem vody. Ovšem téměř se nehlídala závislost mezi*

množstvím poskytnutých peněz a závažností problémů, kterým ta či ona země čelí. Například, Etiopie, Haiti a Niger se nacházejí na spodních příčkách žebříčku hodnotícího dostupnost vodních zdrojů (Water Poverty Index). Každá obdržela od Světové banky přibližně 20 dolarů na jednoho obyvatele na vodní projekty. Guyana, která je na zmiňovaném žebříčku označovaná jako "bohatá na vodu" ovšem dostala 140 dolarů na hlavu. Jamal Saghier, který ve Světové bance šéfuje oddělení, které má na starosti energii, přepravu a vodu nezávislou zprávu kritizuje. Podle něj přehlíží obrovskou změnu politiky, ke které došlo v podpoře vodních projektů bankou od roku 2003. Od té doby se částka vydávaná na vodní projekty zvýšila trojnásobně a 60 procent z toho podle něj dostávají ty na vodu nejchudší země. Autoři zprávy tvrdí, že se nemyslí, že by vše bylo špatně, ale že je na čase si nalít čistého vína. Podle nich bude muset proběhnout racionalizace nakládání s vodou, například v zemědělství a politici budou muset přijmout kompromisy, se kterými nebude spokojený nikdo." [1]

Další, kdo kritizuje ostře prohnílou politiku na africkém kontinentu je americká politoložka Cynthia McKinney, která uvádí, že „V srdci afrického utrpení je přání západu, a především Spojených států, získat přístup k africkým diamantům, ropě, zemnímu plynu a dalším cenným zdrojům... Západ, a především Spojené státy, spustil politiku útlaku a destabilizace, a byl veden nikoliv morálními principy, ale bezohlednou touhou obohatit se na pohádkovém bohatství Afriky.“ [3]

Ke kritice se přidal i známý ekonom a specialista na rozvojovou pomoc Peter Bauer, který definoval rozvojové aktivity MMF a SB jako „přesun peněz od chudých obyvatel bohatých zemí k bohatým obyvatelům zemí chudých.“ V překladu řečeno, že všechny ty miliardy dolarů a eur, které plynou na rozvoj daných zemí, jdou pouze a jen do kapes a na účty vládních úředníků, než aby zlepšovaly a napomáhaly k lepší životní situaci africké společnosti. V některých mezinárodních ekonomikách jsou MMF a SB nazývaný Institutem bídy a hladomoru. [3]

4.5.1 Inspekční panel Světové banky

Reakcí na rozsáhlou kritiku rozvojových programů SB je vznik zcela nové instituce v rámci této banky a to tzv. Inspekčního panelu. Cílem tohoto panelu je zabránit takovým činnostem, kdy projekty SB vyústí v ničení životního prostředí, ve kterém žijí domorodí obyvatelé rozvojových zemí, jako je odlesňování či přesídlování obyvatel v souvislosti se stavbou

přehrad a elektráren. Každá komunita (vesnice, kmen, lidé žijící v údolích zaplavených přehradami, ale i jednotlivci), která se cítí poškozena určitým projektem, může podat stížnost k tomuto Inspekčnímu panelu. Ten ji posoudí a v případě oprávněnosti vydá pouze doporučení, které rada guvernérů SB může, ale nemusí přijmout.

V další kapitole je rozebrána rozvojová politika Evropské unie všeobecně, ale i v Etiopii. V závěru této kapitoly je pak zhodnocena oficiální rozvojová spolupráce.

5. EU a rozvojová spolupráce

Evropská unie je největším světovým poskytovatelem rozvojové pomoci na světě. Na rozvojovou spolupráci vynakládá Evropské společenství téměř 9 miliard EUR ročně. V roce 2008 poskytla EU 49 miliard EUR v rámci oficiální rozvojové pomoci, což je přibližně 60 % celosvětové podpory. Prostředky na rozvojovou spolupráci jsou poskytovány ze společného rozpočtu Evropských společenství a z tzv. Evropského rozvojového fondu (*European Development Fund*; EDF). Rozvojová spolupráce probíhá na základě regionálně nebo tematicky zaměřených programů, které spravuje Evropská komise. EU kooperuje s danou zemí (regionem), analyzuje výchozí stav, stanovuje cíle, uvádí priority spolupráce. Programy se liší v závislosti na cílové zemi či regionu, nebo v problematice, které se týkají.

Současná rozvojová politika je založena na třech K - koordinaci, komplementaritě a koherenci a také na principu vlastnictví, který znamená, že stát, který přijímá rozvojovou pomoc, si sám určuje, kam budou poskytnuté finanční prostředky směřovat. Kdežto poskytovatel sleduje proceduru. Koordinace vede ke sjednocování RS mezi členy EU. Koherence představuje harmonizaci ostatních politik EU s rozvojovou politikou a komplementarita má utvářet paralelní chod rozvojové politiky na úrovni EU s rozvojovými politikami členských států tak, aby bylo dosaženo maximální efektivity a soudržnosti.

5.1 EU – Afrika, Karibik a Tichomoří

Vztahy Evropské unie a Afriky mají dlouhodobou tradici. Spolupráce počala již v období Římských dohod, které jsou základním kamenem Evropského společenství a pokračující sérií dohod z Yaoundé a Lomé.

Obrázek 8: Státy AKT

Zdroj: Wikipedia.org [online]

Etiopie je součástí Seskupení států Afriky, Karibské a Pacifické oblasti (*The African, Caribbean and Pacific Group of States*; AKT²¹). Jedná se o uskupení 79 rozvojových zemí, z nich 48 patří do subsaharské Afriky, 16 do oblasti Karibiku a 15 do Tichomoří. Vzhledem k velmi dobré vybavenosti přírodními zdroji, představují země AKT významný potenciál surovinový a palivo-energetický. S ohledem na počet obyvatel reprezentují rovněž významný lidský potenciál. Podíl AKT na světovém ekonomickém potenciálu je však nízký. Na světovém HDP se podílejí zhruba 1-2 %. Ve své podstatě jde o málo rozvinuté země. Většina zemí má průmysl zaměřený na těžbu, zpracování zemědělských produktů a lehký průmysl pro domácí spotřebu. Naprosto převažuje sektor zemědělství, kde je také zaměstnáno nejvíce pracovních sil. AKT jsou velmi heterogenní oblastí. Státy se odlišují jak veličinou ekonomické úrovně, tak infrastrukturou, vzdělaností obyvatelstva, kulturou i historií.

²¹ **Státy Afriky:** Angola, Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Čad, Demokratická republika, Kongo, Džibuti, Eritrea, Etiopie, Gabon, Gambie, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Kamerun, Kapverdy, Keňa, Komory, Kongo, Lesotho, Libérie, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauretánie, Mauritius, Mosambik, Namibie, Niger, Nigérie, Pobřeží slonoviny, Rovníková Guinea, Rwanda, Senegal, Seychely, Sierra Leone, Somálsko, Středoafrická republika, Súdán, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Svazijsko, Tanzanie, Togo, Uganda, Zambie, Zimbabwe.

Státy Karibiku: Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Belize, Dominické společenství, Dominikánská republika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamajka, Republika Trinidad, Surinam, Svatá Lucie, Svatý Kryštof, Svatý Vincenc, Grenadiny.

Státy Pacifiku: Cookovy ostrovy, Fidži, Kiribati, Marshallovy ostrovy, Federativní státy Mikronésie, Nauru, Niue, Palau, Papua – Nová Guinea, Samoa, Šalamounovy ostrovy, Tonga, Tuvalu, Vanutu, Východní Timor.

Spolupráce EU a zemí AKT a tedy i Etiopie byla oficiálně zahájena na základě dohod z Lomé. Tyto dohody představovaly mnohostranné dohody o obchodu a rozvoji mezi EHS/ES a státy AKT, na jejich základě byly dané rozvojové země přidruženy ke Společenství. Podepsáním první loméské dohody byly nastoleny nové cíle a atributy spolupráce mezi oběma partnery. Cílem těchto pravidelně aktualizovaných úmluv se stal dlouhodobě udržitelný rozvoj zúčastněných rozvojových zemí. Jejich hlavními charakteristikami byly partnerství, těsné vzájemné vztahy, kombinace obchodní a politické spolupráce s rozvojovou pomocí a dlouhodobá perspektiva těchto vztahů. Součástí každé dohody byl finanční protokol, který vymezoval objem finančních prostředků směřujících do AKT v pětiletém období. V současné době se vztahy ACP a EU řídí Dohodou z Cotonu z roku 2000. Dohoda je sepsána na období dvaceti let s tím, že bude každých 5 let revidována. První revize byla dokončena v roce 2005. Dohoda odstartovala nové období, co se spolupráce EU a AKT týká. Mezi klíčové body této dohody patří:

- Posílená politická dimenze – tzn. udržení míru, prevence konfliktů, dodržování lidských práv, demokratických principů a podpora vlád.
- Participace – jinými slovy zapojení občanské společnosti a dalších zájmových skupin do spolupráce a to například poskytováním nejrozličnějších informací, konzultacemi apod.
- Strategičtější charakter spolupráce – strategičtěji bojovat proti světové chudobě, která je stanovena jako klíčový bod dohody.
- Nová ekonomická a obchodní partnerství – vytvořením nových ujednání s jednotlivými zeměmi AKT a tím podpoření integrace zemí AKT do světové ekonomiky a obchodu. Nastartování nové dynamiky rozvoje obchodu a investic.
- Lepší spolupráce – tento bod se týká stránky finanční – nárůst rozpočtové pomoci, sektorových programů a projektů. Cílem je zajistit alokaci prostředků tam, kde jsou potřeba v závislosti na jednotlivých zemích a jejich potřebách.

5.1.1 Obchodní vztahy, finanční a technická pomoc EU zemím AKT

Účelem obchodní spolupráce bylo především podporovat obchod mezi zeměmi AKT a členskými státy EU s ohledem na rozdílnost v úrovni jejich rozvoje, ale také na rozdíly mezi samotnými zeměmi AKT. Loméské dohody věnovaly zvláštní pozornost zlepšování podmínek pro přístup zboží z AKT na evropské trhy s cílem urychlit růst jejich exportů do Společenství. Výhody začaly být zemím poskytovány již od r. 1971 na bázi Všeobecného systému celních preferencí (GSP). Tento systém umožňoval vyvážet zboží a služby na trhy EU buď bezcelně, nebo za preferenční, tzn. snížený tarif.

Finanční pomoc byla vzhledem k charakteru AKT základem ekonomických vztahů EHS/ES a této skupiny zemí. Tyto prostředky představovaly v mnohých případech nejvyšší, a tím i nejdůležitější příjmy do státních rozpočtů zemí AKT. Pomoc měla mimo jiné:

- podporovat a propagovat úsilí AKT o dosažení dlouhodobého ekonomického, sociálního a kulturního rozvoje na bázi vzájemných zájmů a v duchu interdependence,
- pomoci pozvednout životní úroveň a zlepšit blaho zemí AKT,
- přispět k co nejširší participaci obyvatelstva na rozvojových výsledcích,
- přispět k rozvoji kapacit zemí AKT, inovacím, adaptaci a transformaci technologií,
- přispět k optimální těžbě, uchování, zpracování a zužitkování přírodních zdrojů zemí AKT za účelem zajištění postupu industrializace a dosažení ekonomické diverzifikace,
- přispět k oslabení dluhového břemena, který je hlavním omezením v rozvojových záměrech zemí AKT,
- podporovat rozvoj soukromého sektoru,
- podpořit vnitro-regionální kooperaci a regionální spolupráci mezi zeměmi AKT,
- pomoci nejméně rozvinutým, geograficky znevýhodněným a ostrovním zemím AKT překonat překážky, které maří jejich rozvojové úsilí.

Vztahy mezi EU a AKT se od samého počátku rozvíjely jako spolupráce ve třech oblastech – rozvojová pomoc, obchod a politické otázky. V roce 2005 dosáhl obchodní obrat mezi AKT a EU hodnoty 66,8 mld. EUR. Vývoz zemí AKT na trh EU představoval zejména tyto položky – ropa, diamanty, kakao a dřevo. Nejvíce dováženou položkou na trh AKT jsou stroje a zařízení, dopravní prostředky, lodě, maziva a léčiva.

Většina finančních prostředků byla zaměřena na dlouhodobý strukturální a regionální rozvoj AKT a eliminaci chudoby. Konkrétně šlo o projekty strukturálního přizpůsobení, projekty regionální spolupráce a ostatní granty napomáhající realizaci daného cíle. Hlavní podporované oblasti byly definovány v Národních indikačních programech (NIP) či Regionálních indikačních programech (RIP). Tyto programy vypracovávala buď jednotlivá země, či několik žádajících zemí a prostřednictvím nich jim byly přiděleny prostředky. Pokud stát AKT není schopen předložit NIP, nejsou mu nabídnuté žádné prostředky. Rovněž uskupení zemí, které nepožádá prostřednictvím RIP, nemůže očekávat finanční podporu.

Technická pomoc má napomáhat zemím AKT v rozvoji národních a regionálních zdrojů pracovní síly, v udržitelném rozvoji institucí a přispívat k dosažení projektových a programových cílů. Země může použít nástroje technické pomoci například, aby vytvořila registr expertů, konzultantů a konzultačních firem vhodných pro zaměstnání na projektech a programech EDF. Technická podpora musí být relevantní potřebám, pro které je určena. Hlavními nástroji technické pomoci je uspořádání průmyslových shromáždění (kde spolu jednají podnikatelé z EHS/ES a AKT), konání různých seminářů, realizace programů zaměřených na podporu a rozšiřování místních organizací zastupujících soukromý sektor, poskytování informací o použitelných nástrojích lomských dohod pro firmy AKT apod.

Za celý projektový cyklus od identifikace přes implementaci až po vyhodnocení projektů a programů zodpovídá Úřad pro spolupráci – Europeaid, který je útvar Evropské Komise. Poskytuje podporu v řadě odvětví, prostřednictvím programů zaměřených na jednotlivé regiony či země. EuropeAid je odpovědný za management vnější pomoci EU, financované jak prostřednictvím obecného rozpočtu, tak i prostřednictvím EDF.

Evropská unie stejně jako většina donorských subjektů vytváří v rámci své rozvojové asistence regionální i teritoriální programy spolupráce pro téměř všechny rozvojové regiony a státy světa (*Country Strategy Papers*; CSP). Programy tvoří základní rámec vzájemné kooperace mezi EU a danou zemí (regionem), analyzují výchozí stav, definují cíle a uvádějí

prioritní sektory spolupráce. Tvoří základní materiál pro přípravu projektů rozvojové spolupráce či pomoci pro příslušnou zemi. Také Evropská unie (resp. Komise) používá ve své programové rozvojové spolupráci tyto strategické dokumenty. V současné době jsou v EU aktuální strategie pro jednotlivé rozvojové země na období 2007–2013.

5.2 EU a Etiopie

Etiopie je jedním z největších příjemců podpory mezi státy AKT. Země obdržela přibližně 1.3 miliard EUR z prostředků Evropského rozvojového fondu. Prostředky byly alokovány do rozvoje infrastruktury (voda, energie, silnice), do zemědělství a do rozvoje venkova. Tato suma finanční rozvojové pomoci byla ještě doplněna podporou ze souhrnného rozpočtu Evropské Unie a to zejména na bezpečnost potravin. V období 1996 až 2005 tato částka činila cca 600 milionů EUR. Programy na rozvoj infrastruktury přispěly ke zlepšení infrastruktury v Etiopii. Asfaltové silnice v dobrém stavu vzrostly ze 43 % na 60 % a celkově se hustota silnic zvýšila.

5.3 Neefektivnost rozvojové spolupráce

Postupem času se měnily cíle lomských dohod, postupně narůstal počet zúčastněných zemí, rozšiřovaly se oblasti i nástroje spolupráce, rostl objem prostředků poskytnutých AKT z EDF. To vše svědčilo o úspěchu spolupráce. Na druhé straně však reálný ekonomický a sociální vývoj ve skupině AKT dokazoval, že ve fungování spolupráce není vše v pořádku. Navzdory poskytované finanční pomoci rostla zadluženost zemí AKT. Tento ekonomický vývoj byl doprovázen rozšiřující se chudobou, sociální dezintegrací, ozbrojenými konflikty i humanitárními katastrofami, což narušovalo rozvojovou politiku a směřovalo darované prostředky zejména pro nouzovou pomoc. Jednou z nezdarů lomských dohod byla skutečnost, že velká část prostředků byla zneužita, tj. místo na restrukturalizaci ekonomiky použita vládami ke zbrojení, vedení válek a obohacování se. Mechanismus transferů se stal složitý a mnohdy značně nepřehledným komplexem různých nástrojů.

Vedle pozitivních příkladů rozvojové spolupráce lze nalézt řadu negativ a otazníků. Peněz na rozvojovou spolupráci a celosvětový boj proti chudobě je stále zoufale málo. Drtivá většina rozvinutých zemí se ve svých výdajích na rozvojovou spolupráci pohybuje hluboko pod

limitem doporučeným v devadesátých letech (0,7 % HDP z ročního rozpočtu). Mnoho rozvojových projektů, na které se finanční prostředky nakonec seženou, je realizováno nekvalitně, netransparentně a jejich konečný efekt se mine účinkem.

ODA je bohužel charakteristická mnoha prvky, které žádným způsobem nepřispívají ke zvyšování efektivity rozvojových aktivit. Mezi tyto prvky patří:

- ODA není homogenní, ale v každoročním vykazovaném shrnutí se objevuje 20 až 30 projektů a programů.
- Rozvojové aktivity jsou poskytovány přes obrovské množství kanálů, např. prostřednictvím bilaterálních vládních agentur, multilaterálních agentur a fondů apod.
- Spolupráce je často nestálá. Donorové často alokují rozpočty rozdílně, než jak bylo dohodnuto. Objevují se tedy rozdíly mezi dohodnutými závazky a skutečně vyplacenými fondy.

Jako velmi neefektivní jsou hodnoceny transakční náklady vynaložené na přípravu, vyjednávání, implementaci, hodnocení apod. To jsou tzv. přímé náklady. Mezi ty nepřímé patří potom distorze vlastnictví vlády, neefektivní alokace prostředků aj. Tyto všechny náklady však bohužel prezentují rozvojovou spolupráci jako značně neefektivní a snižují její účinnost. Účelem této studie byla identifikace výše zmiňovaných nákladů spojených s neúčinnou a roztržštěnou rozvojovou spoluprací a především snaha poukázat na potřebu redukce těchto transakčních nákladů. Studie se také zabývá roztržštěností spolupráce, nedostatkem předvídatelnosti toků spolupráce, vázanou pomocí apod. Rozbor má 3 základní cíle:

- Vypracování a identifikace kvalitativních a kvantitativních nákladů spojených s neefektivitou na obou stranách – na straně členů EU a na straně partnerských zemí.
- Vyhodnocení specifických ukázek efektivních principů, poukázání na úspory apod.
- Extrapolace principů efektivní rozvojové spolupráce bilaterální rozvojové spolupráce EU a světové rozvojové spolupráce.

Je nutné poukázat na tyto základní fakta, týkající se ODA:

1. Nedostatek informací. Žádný z evropských donorů a žádná z jejich agentur ba dokonce ani žádný z rozvojových partnerů nemají rozvinutý informační systém, který by mohl poskytnout dostatek informací, týkajících se nákladů a zisků rozvojové spolupráce. Je nedostatek informací o nákladech na kanceláře, o využitém času zaměstnanců, o tom, ve kterých zemích jsou poskytující státy začleněny do ministerstev zahraničních věcí a vnějších vztahů partnerských zemí apod.

2. Přebytek donorů. Státy EU mají mezi sebou celkem 400 až 500 prioritních partnerských států a spolupracují na rozvoji různými formami a s dalším počtem partnerů. Tento přebytek poskytovatelů rozvojové spolupráce způsobuje nemožnost koordinovat a plánovat rozvoj.

3. Nesourodost a roztržštěnost podpory. V databázích OECD/DAC CRS určené pro rozvojové aktivity se nachází cca 100 tis. položek, týkajících se rozvojových aktivit na celém světě. V databázích EU dle odhadu se nachází cca 40 až 50 tis. záznamů.

4. Velká zátěž pro partnerské země. Rozdrobenost donorů s jejich různými procedurami a roztržštěnost programů je extrémně náročná a zatěžující pro vlády daných zemí. Veřejný průzkum v roce 2005 poukázal na to, že složitost jednotlivých procedur, zátěž vlády, nedostatek integrace externích rozvojových zdrojů do veřejných financí, nadměrný čas strávený v rozvojových misích apod. Stejně rušivým elementem je to, že roztržštěnost a nesourodost jednotlivých projektů a programů přispívá k výskytu korupcí a k byrokracii.

5. Nestálost. Základním faktem je to, že ODA pochází z rozpočtů donorů, jejichž již takto velký počet se neustále zvyšuje. Dochází ke špatné alokaci zdrojů a investic.

Shrneme-li, tak studie poukazuje na řadu oblastí, kde by bylo nutné a velmi efektivní zvýšit účinnost rozvojové spolupráce a tím by došlo ke zkvalitnění podpory EU. Hlavní překážkou ke zvýšení efektivnosti pomoci je již zmiňované šíření poskytovatelů ODA a to s různými prioritami a postupy a následná roztržštěnost do mnoha činností a projektů.

5.3.1 Pařížská deklarace

Pařížská deklarace o účinnosti pomoci byla přijata v březnu roku 2005. Jedná se o mezinárodní dohodu, k níž přistoupilo více než 100 států a organizací. Základem pro přijetí této dohody byla nízká efektivita poskytované mezinárodní rozvojové pomoci, která je velmi diskutovaným tématem. Klíčovým bodem této dohody je zvýšení účinnosti a efektivnosti rozvojové spolupráce a to do roku 2010. Deklarace zahrnuje plány reform, principy, kterými by se měla rozvojová spolupráce řídit, a také indikátory k měření úspěšnosti implementace Pařížské deklarace. Mezi pěti základními principů pro zvýšení účinnosti rozvojové pomoci patří poskytování pomoci na základě požadavků partnerských zemí (ownership), přizpůsobení se programovým dokumentům partnerských zemí (alignment), vzájemná koordinace mezi donory (harmonisation), řízení zaměřené na výsledky (managing for results) a posilování vzájemné odpovědnosti (mutual accountability).

5.4 Zhodnocení ODA v Etiopii

Externí spolupráce byla a je důležitým zdrojem pro Etiopii. Výrazný nárůst zahraniční spolupráce stoupl až v posledních letech. V roce 2005 byla Etiopie dokonce největším příjemcem podpory v Africe a druhá na světě po Indonésii. Je evidentní (dle tabulky 6), že členské země EU poskytují značný podíl bilaterální rozvojové spolupráce Etiopii.

Tabulka 6: Bilaterální spolupráce v r. 2007

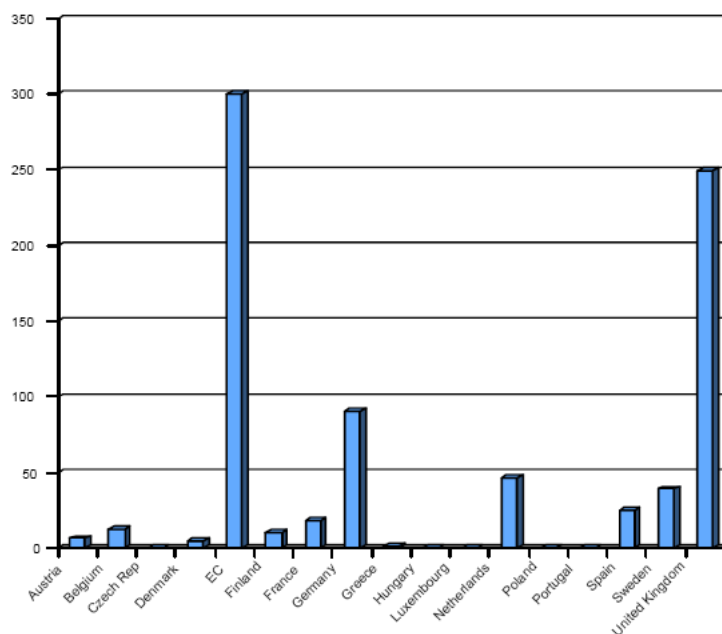
BRS	Objem v mil. USD
Celkový objem BRS ODA (země DAC)	1275
Čistá BRS EU	705
Celková BRS CPA všech donorů	949
EU bilaterální CPA	621

Zdroj: http://ec.europa.eu/development/geographical/methodologies/reviews_en.cfm#ep [vlastní]

Jednou z charakteristik Etiopie je velký počet donorů v zemi. Mnoho jich v Etiopii operuje s odlišnými nástroji, programy apod. Co je však častou otázkou, zda je tato podpora kvalitní a efektivní a jaké jsou její dopady. OECD data vypovídají o tom, že v Etiopii bylo v roce 2007 celkem 14 multilaterálních a 32 bilaterálních donorů, poskytujících programovou podporu. Z

32 bilaterálních bylo 20 z EU. 10 členských států EU označilo Etiopii jako svoji prioritní zemi, s níž budou spolupracovat na rozvoji. 13 členů²² EU poskytuje dohromady 8 % CPA.

Obrázek 9: Evropská CPA v Etiopii v mil. USD (r.2007)

Zdroj: http://ec.europa.eu/development/geographical/methodologies/reviews_en.cfm#ep

Na obrázku č. je vyobrazen graf, z něhož je patrné, že Etiopie je bohatá na poskytovatele rozvojové spolupráce a ukazuje také roztržštěnost dárců, která vede k neefektivnímu využití. Velká většina donorů poskytuje méně než 5 % EU CPA, tzn. méně než 40 mil. USD za rok. Je třeba si uvědomit, že kooperace a náklady na ni dosahují od 1,5 USD do 2,5 mil. USD za rok, tak pokud by došlo k sjednocení spolupráce, k redukci byrokracie, bylo by možné ušetřit 15 až 25 USD za rok, které by mohly být využity na účinnější a efektivnější podporu.

Dle dostupných dat z databáze AIDA v Etiopii probíhá cca 3061 aktivit. V níže uvedené tabulce jsou některé z nich dle jednotlivých sektorů.

²² Rakousko, Belgie, Česká republika, Dánsko, Finsko, Francie, Řecko, Maďarsko, Litva, Lucembursko, Polsko, Portugalsko a Španělsko.

Tabulka 7: Rozvojové aktivity dle jednotlivých sektorů

Sektor	Počet aktivit
Zemědělství	180
Obchod	57
Komunikace	26
Snížení dluhu	25
Zdravotnictví	352
Životní prostředí	91
Jídlo	222
Všeobecná rozvojová spolupráce	16
Zdraví	283
Průmysl	65
Nerostné zdroje a hornictví	3
NGO podpora	28
Obyvatelstvo a zdraví	273
Sociální služby	220
Politika a regulace obchodu	19
Nespecifikované činnosti	44
Dostatek vody a zdravotnického zařízení	138
Bankovní a finanční služby	22
Společnost a demokracie	242
Výstavba	3
Vzdělání	377
Energie	31
Rybolov	8
Lesnictví	26
Vláda	137
Bydlení	1
Informační a komunikační technologie	15
Více sektor	136
Mír	27
Rozvoj venkova	51
Turismus	10
Doprava	46
Rozvoj měst	11

Zdroj: [http://ec.europa.eu/development/geographical/methodologies/reviews_en.cfm#ep\[vlastní\]](http://ec.europa.eu/development/geographical/methodologies/reviews_en.cfm#ep[vlastní])

Další kapitola se zabývá rozvojovou spoluprací ČR, ale jen ve zkratce, neboť by toto téma je také velmi rozsáhlé a stačilo by na další diplomovou práci.

6. ČR a Etiopie ve zkratce

Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky je poskytována na úrovni bilaterální i multilaterální (díky členským příspěvkům do fondů Evropské unie a jiných mezinárodních organizací). Etiopie si i přes vynětí ze seznamu tzv. prioritních zemí v rámci tehdejšího návrhu Koncepce rozvojové pomoci vlády České republiky, uchovává pozici jednoho z největších příjemců rozvojové pomoci. Česká republika má historické vazby s Etiopií již z 80. let minulého století především v oblasti potravinářství a energetiky.

6.1 Nejvýznamnější projekty ČR v Etiopii

Mezi nejvýznamnější projekty České republiky v Etiopii patří:

- 2001–2005 – Hydrologický průzkum zdrojů vod v Etiopii se zaměřením na oblasti postižené suchem. Realizátorem byla firma AQUATEST a.s. Celkový rozpočet činil 9,6 mil. Kč. Bohužel byl dočasně přerušen.
- 2003–2004 – projekt Budování zdrojů kvalitní pitné vody v jihozápadních oblastech Etiopie. Partnerem byla Nadace Člověk v tísní a britská nevládní organizace Water Aid. Rozpočet dosáhl hodnoty 5,8 mil. Kč. Projekt byl ukončen s dosaženým výsledkem – přístup k pitné vodě pro cca 12 tisíc obyvatel.
- 2003–2005 – projekt Zvýšení dostupnosti základního vzdělání v jihozápadních oblastech Etiopie. Realizátorem byla opět Nadace Člověk v tísní. Rozpočet v částce 5,4 mil. Kč. Bylo vybudováno 5 škol a byly zavedeny moderní výukové metody.
- 2004–2006 – projekt Poskytnutí vzdělání a péče sirotkům po obětech AIDS. Realizátorem byla Nadace Člověk v tísní v celkové hodnotě 12,2 mil. Kč. Cílem byla ekonomická a sociální stabilizace sirotků ve společnosti, vybudování středního odborného učiliště s internetem. Projekt ukončen.
- 2005–2007 – projekt Podpora implementace moderních výukových metod do vzdělávacího systému Etiopie. Realizátore Nadace Člověk v tísní. Hodnota projektu 16,2 mil. Kč. Cíl – výstavba regionálního centra moderních výukových

metod v Awasse a podpora vzniku odborného pedagogického pracoviště na Universitě v Addis Abebě. Projekt ukončen.

- 2008–2009 – projekt Protierozní opatření v okolí jezera Awasa. Realizátorem byla Nadace Člověk v tísni.
- 2008–2009 – projekt Zpřístupnění středního vzdělání sirotků a ohroženým skupinám. Opět Nadace Člověk v tísni.
- 2008–2009 – projekt Plánovaného rodičovství a prevence HIV/AIDS v Regionu jižních národů. Partnerem Nadace Člověk v tísni.
- 2007–2009 – průzkum zdrojů vod se zaměřením na oblasti postižené suchem. Realizátorem opět firma AQUATEST a.s.

Zahraniční obchod mezi Etiopií a Českou republikou je významný v těchto oblastech: dováží se především káva, čaj, koření, zelenina a živé květiny; vyváží se reaktory, optické přístroje, mlýnské výrobky.

Tabulka 8: Bilance vzájemné obchodní výměny ČR a Etiopie za posledních 5 let (v mil. USD)

	2004	2005	2006	2007	2008
vývoz (z ČR)	1.926	4.171	3.213	16.212	13.144
dovoz (do ČR)	1.228	2.192	2.809	4.723	4.528
saldo	698	1.979	404	11.489	8.616

Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/etiopie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1000783/>
[vlastní]

V souladu s cíli uvedenými v Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce a zahraničně politickými zájmy ČR schválila vláda záměr dlouhodobě směřovat českou ZRS do následujících prioritních zemí: Angola, Bosna a Hercegovina, Jemen, Moldavska, Mongolsko, Srbsko a Černá Hora, Vietnam a Zambie.

6.2 Člověk v tísni při České televizi

Nakonec je určitě dobré zmínit ostatní organizace, které se zabývají rozvojovou spoluprací. Mezi ty nejvýznamnější patří jistě Člověk v tísni při České televizi, která vznikla jako humanitární organizace s cílem pomáhat v krizových oblastech a podporovat dodržování

lidských práv ve světě. Její počátky se datují od roku 1992. Nadace působí v mnoha oblastech, mezi kterými je samozřejmě i Etiopie. V Etiopii pracuje Člověk v tísni od roku 2003. Od tohoto počátku uskutečnila nadace projekty v hodnotě více než 82 milionů Kč. Projekty jsou zaměřeny na školství, zdroje pitné vody, zemědělství, ochranu přírodních zdrojů apod. Díky sbírce Postavme školu v Africe staví nadace školy. Organizace také školí učitele, pomáhá sirotkům, pomáhá zlepšit zemědělskou produkci a obnovovat lesy atd. Díky sbírkám této nadace bylo v Etiopii postaveno již 9 škol pro více než 1560 dětí.

7. Závěr

"Lepší než dávat hladovému ryby, je naučit jej ryby chytat"

V úvodu této diplomové práce byla stanovena hypotéza týkající se efektivnosti rozvojové spolupráce dvou největších organizací, zabývajících se RS a to konkrétně v Etiopii. Je potřeba zhodnotit efektivnost dosavadní rozvojové spolupráce, nejen v Etiopii, ale všeobecně. Bohužel však není vůbec jednoduché takové zhodnocení realizovat. Na jedné straně je viditelný pokrok v rozvoji, ale na druhou stranu i přes stovky miliard amerických dolarů, které byly na rozvoj poskytnuty nejrůznějšími organizacemi, ať humanitárními, nebo finančními, se stále nepodařilo problém světové ani etiopské chudoby vymítnout a to i přestože se jedná o jeden z rozvojových cílů tisíciletí.

Jak již bylo výše definováno, žije v dnešním světě cca 1,9 miliard obyvatel v absolutní chudobě. Svět je značně diferencovaný. Existují obrovské rozdíly mezi jednotlivými kontinenty a státy. Na jednom břehu jsou státy vyspělé, bohaté, ale na druhé straně státy rozvojové, chudé. Je to vlastně takový „Sever proti Jihu“ a „Západ proti Východu“.

Hlavním prostředkem, na základě kterého by měl být tento rozdíl při nejlepším alespoň minimalizován, když už ne odstraněn, je stále dokola omílaná rozvojová spolupráce. Od ní se očekává, že pomůže nastolit udržitelný rozvoj v nejméně rozvinutých státech světa, odstraní nebo omezí počet obyvatel, žijících v chudobě, s nedostatkem pitné vody, potravin a základní zdravotnické péče, sníží se počet lidí nakažených virem HIV/AIDS, zvýší se počet gramotných obyvatel a mnoho dalšího, čím je bohužel ta nejchudší část světa determinována. Při položení otázky, zda je RS efektivní a dostatečně účinná, nebylo zatím nalezeno konsenzu. Názory na efektivnost RS se liší. Všechny zmiňované problémy však vyžadují rozvojovou spolupráci z vnějšího okolí.

Rozvojová spolupráce je efektivní tam, kde je vhodné politické prostředí, bez korupcí a konfliktů a válek, tzn. tam, kde jsou funkční instituce politické, tak i ekonomické. V dané zemi by rozvojová spolupráce neměla fungovat jen dvoustanně, tzn. mezi státem, který vše přijímá, na jedné straně a humanitárními či finančními organizacemi na straně druhé, nýbrž by měla být hlubšího rázu. Důležitá je angažovanost občanské společnosti, snaha o rozvoj uvnitř daného státu, nikoliv jen přijímat rozvojovou pomoc.

Mezi klíčové ukazatele efektivnosti a účinnosti ODA (všeobecně, nejen v Etiopii) patří transparentnost, roztržštěnost versus specializace, sladěnost projektů, neefektivnost kanálů, režijní náklady apod. Pokud existuje nespočetně velké množství dárců v jedné zemi a tím tedy téměř žádná specializace na daný problém a zároveň vysoké režijní náklady na oficiální rozvojovou spolupráci, jeví se ODA jako značně neefektivní. Zároveň každý se z velké skupiny donorů zaměřuje na nejrůznější odvětví a sektory a tím dochází k roztržštěnosti rozvojové spolupráce. Příjemci se pak musí soustředit na mnoho malých projektů od mnoha donorů. Důsledkem toho může být duplikace projektu a časová náročnost jak pro donora, tak pro příjemce. Problém vysokého počtu poskytovatelů rozvojové spolupráce by nebyl tak špatný, pokud by se však každý z těchto donorů specializoval na nějaký malý soubor úkolů v dané zemi. K tomu však zatím nedochází. Co se týká velkého počtu rozvojových agentur, dochází k neúměrnému zvyšování režijních nákladů na jejich provoz. Jádrem kritiky mezinárodních organizací jako jsou MMF a SB, je zastupování zájmů rozvinutých zemí. Fakt je, že tyto země mají absolutní většinu v rozhodovacích procesech těchto organizací (největší pak USA).

Významný kritik rozvojové spolupráce – W. Esterlay – uvádí, že pokud by platil předpoklad, že ekonomický růst si lze koupit pomocí ODA, tak za období 1960 až 1994 by příjem na hlavu v Zambii musel být cca 22 000 USD, místo skutečných 600 USD.

Proč Afrika zaznamenává nejnižší růst ze všech kontinentů, i přestože je jí poskytována nejvyšší rozvojová pomoc? Zapříčiněním je jistě velké množství konfliktů, jak politických, tak i etnických, dále pak korupce, nízká úroveň vzdělanosti, velmi omezené obchodní možnosti, vnitrozemské státy mají špatný přístup k moři, nevyužitá nerostná bohatství apod.

Vedle úspor je zapotřebí, aby vláda, ať už etiopská, nebo jakákoliv jiná, investovala do vědy a výzkumu, aby zajistila dostatečné a kvalitní vzdělání pro všechny, tzn. investovat do lidského kapitálu, aby vytvořila příznivé podnikatelské prostředí, aby využila nerostného bohatství a nastartovala opravdový rozvoj ekonomiky, sama a bez cizí pomoci. Otázkou je, odkud by měla Etiopie získat dostatek finančních prostředků na všechny zmíněné kroky? Důležité je, aby byla zapojena do mezinárodního dění a tím vygenerovala dostatečné příjmy. Dalším klíčovým faktorem, který by mohl zásadně ovlivnit příjmovou stránku státního rozpočtu Etiopie, jsou přímé zahraniční investice. Bohužel však neexistuje dostatečně vyvinutá infrastruktura, dostatečné právní a institucionální prostředí vhodné k podnikání. Etiopie se

musí snažit odstranit „zvyk“ přidělu prostředků a nesmí brát okolní svět jako „peněženku“, do které bude moct kdykoliv a bez váhání sáhnout. To platí všeobecně, nejen pro Etiopii, ale pro ostatní nerozvinuté ekonomiky.

Méně účinná je ODA v zemích, kde vládne korupční politická scéna a diktátorský režim. Podle průběhu voleb v roce 2005 v Etiopii lze konstatovat, že etiopská vláda je zkorumpovaná a do určité míry i diktátorsky založená. Pokud je vláda zkorumpovaná, finanční prostředky jsou použity neefektivně, tzn. především na zbrojení, konflikty apod. Dále je důležitá transparentnost uvnitř rozvojových organizací a donorů, ale také uvnitř dané partnerské země.

Rozvojová spolupráce a humanitární pomoc, které by měly přispět k lidskému rozvoji, se staly podstatnou součástí světové ekonomiky, ale zároveň také nástrojem partnerů a donorů rozvoje, ne-li snad důvodem ke korupcím, nátlakům a snaze se zviditelnit.

Zaostalé a nerozvinuté ekonomiky by se měly obávat dne, kdy by došlo k zastavení poskytování rozvojové a humanitární spolupráce. Myslím, že svět by musel teprve čelit opravdové světové krizi, neboť země potažmo lidé, kteří čekají jen na svůj příděl od humanitárních či finančních organizací, by se museli snažit obstarat si vše, co ke svému životu potřebují a to ze dne na den není možné. Jinými slovy, účinnost rozvojové spolupráce vidím tam, kde je také snaha provádět reformy, vlastní iniciativa apod.

I přestože je Etiopie jednou z nejvíce zaostalých zemí, která naráží na řadu vážných problémů, a přestože v základních ukazatelích dosahuje velmi špatných hodnot, tak i přes všechna tato úskalí je za posledních pár let zemí, ve které došlo k velkému pokroku v těchto základních klíčových ukazatelích rozvoje. Například zápis do základních škol se téměř zčtyřnásobil, úmrtnost dětí se snížila téměř na polovinu a počet lidí s přístupem k nezávadné vodě se zdvojnásobil. Počet lidí žijících v chudobě se od roku 1999 snížil z 56 % na 39 % (2006/2007). V posledních letech se tak Etiopie stala jednou z nejvíce se rozvíjejících ekonomik na africkém kontinentu. Není vůbec lehké říct, zda je tento pokrok díky rozvojové spolupráci, ať Světové banky, Evropské Unie, či Nadace Člověk v tísní nebo jiných organizací, nebo zda je to díky tomu, že Etiopie v sobě daný potenciál, stát se rozvinutou ekonomikou, má. Rozvoj Etiopie je vidět na ukazateli HDI, viz tabulka.

Tabulka 9: Rozvoj ETIOPIE

Rok	1995	2000	2005	2006	2007
HDI	0.308	0.332	0.391	0.402	0.414

Zdroj: Zpráva lidského rozvoje/online [vlastní]

Pokud se však bude i nadále spoléhat na pomoc rozvojových organizací a donorů, tak se z bludného kruhu chudoby nikdy nemůže dostat a média budou stále plná toho, jak neefektivní je rozvojová spolupráce, jak je nutné ji zvyšovat atd. Etiopská vláda by se neměla spoléhat na to, že zadlužení bude smazáno, že ji z problémů a chudoby dostane okolní svět. Nesmí se spoléhat na to, že ji na účet přijdou „dávky“. Je nutné věnovat pozornost rozvoji země. Etiopie by měla mít sama snahu se vymanit z chudoby a sama by se měla pokusit např. o průzkum svého nerostného bohatství, jakou je například ropa. Předpokládá se značná, ale zatím neobjevená zásoba ropy v Etiopii. Toho by bylo třeba využít a nečekat, až přijde jiná země, která se schová za projekt průzkumu nerostného bohatství, na který poskytne prostředky, za což pak bude požadovat přinejmenším podíl na zisku z těžby ropy a tím bude Etiopie „okradena“.

Zaměřit by se měla Etiopie a její hlavní představitelé také na turismus. I přestože počet turistů, navštěvujících tuto zajisté krásnou zemi, stoupá, tak je stále značně omezený na to, aby začala samovolně vznikat turistická infrastruktura, která by místním obyvatelům poskytla pracovní příležitosti v tomto odvětví. Je nutné, aby Etiopie odstartovala opravdový rozvoj a zapojila se do dění celého světa jako opravdový soupeř a konkurent.

Seznam použité literatury

AIDS & HIV information from AVERT.org, the world's most popular AIDS website [online]. [2010-01-22]. Dostupné z <<http://www.avert.org>>.

Centrum pro ekonomiku a politiku - CEP. *Rozvojové země - Potřebují pomoc, nebo volné trhy?* Rok 2009, č. 75. 1.vyd. Praha 1. 81 s. ISBN 978-80-86547-74-9.

Chudoba. ROZVOJOVKA [online]. [2010-02-02]. Dostupné z <http://www.rozvojovka.cz/chudoba_226_15.htm>.

CIHELKOVÁ, E. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 709s. ISBN 80-7179-804-5.

Člověk v tísní - společnost při České televizi, o. p. s. *Společný svět – příručka Globálního rozvojového vzdělávání*. 1.vyd. Praha 2004. 319 s. ISBN 80-903510-0-X.

Country Ethiopia. WORLD FOOD PROGRAMME [online]. [2010-02-20]. Dostupné z <<http://www.wfp.org/countries/ethiopia>>.

Deforestation in Ethiopia. WIKIPEDIA - The Free Encyclopedia [online]. [2010-01-25]. Dostupné z <en.wikipedia.org/wiki/Deforestation_in_Ethiopia>.

Development and Relations with African, Caribbean, Pacific States. EUROPA - European Commission [online]. [2010-03-25]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/development/index_en.cfm>.

Development Methodologies. Portál Evropské Komise [online]. [2010-01-29]. Dostupné z <http://ec.europa.eu/development/geographical/methodologies/reviews_en.cfm#epp>.

Education in Ethiopia: Strengthening the Foundation for Sustainable Progress (World Bank Country Study). 1st. Ed. Washington, USA: World Bank, 2005. ISBN 0-8213-6226-7.

Eritrea odmítá mír s Etiopií. Mladá Fronta Dnes [online]. [2010-01-12]. Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/eritrea-odmita-mir-s-etiopii-dg0-/zahranicni.asp?c=A000529135243zahranicni_jpl>.

Ethiopia - Social Sector Report. 1st. Ed. Washington, USA: World Bank, 1998. ISBN 0-8213-4314-9.

Ethiopia. The World Factbook [online]. [2010-01-26].
Dostupné z <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2119rank.html?countryName=Ethiopia&countryCode=et&regionCode=af&rank=14#et>>.

Ethiopian News and Opinion Journal - Ethiopian Review [online]. [2010-02-15].
Dostupné z <<http://www.ethiopianreview.com/articles/15665>>

Etiopie: Základní informace o teritoriu. BusinessInfo - oficiální portál pro podnikání a export [online]. [2010-01-23]. Dostupné z <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/etiopie-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000783/#sec1>>.

Freedomhouse [online]. [2010-02-15].
Dostupné z <<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&country=6961&year=2006>>.

Government and political system. Facts about Ethiopia [online]. [2010-01-28]. Dostupné z <http://mfa.gov.et/Facts_About_Ethiopia/Government_Political_System.php?Page=Government_Political_System_2.htm>.

Hrozí nová válka mezi Etiopií a Eritreou? ROZVOJOVKA [online]. [2010-02-10].
Dostupné z <http://www.rozvojovka.cz/hrozi-nova-valka-mezi-etiopii-a-eritreou_221_625.htm> .

Informace o hospodářství Etiopie. Moje Afrika [online]. [2010-02-26].
Dostupné z <http://www.mojeafrika.cz/informace-hospodarstvi---etiopie-100014_100089_0>.

KOCOUREK, A. Vymýcení chudoby: Cíl rozvojové pomoci. Mezinárodní politika. Praha: 2005, roč. 29, č. 12, s. 11 - 13. ISSN 0543-7962.

Konflikty subsaharské Afriky. Internetový politologický časopis e-Polis [online].
Dostupné z <<http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/34-konflikty-subsaharske-afriky.html>>.

KRAFT, J., FÁREK, J. *Světová ekonomika*. 1. vyd. Liberec 2003. 183 s. ISBN 80-7083-712-8.

Mezinárodní politika, Měsíčník UMV (Ústav mezinárodních vztahů Praha). Téma: *Afrika snů a skutečností* . Č. 12/2006. ISSN 0543-7962.

Ministerstvo zahraničních věcí [online]. [2009-26-12 až 2010-03-25].
Dostupné z <<http://mzv.cz>>.

MOJDL, L. *Stručná historie států – Etiopie*. Nakladatelství Libri, Praha 2005. ISBN 80-7277-221-X.

Příčiny zaostalosti subsaharské Afriky. Gymnázium Cheb [online]. [2010-01-15].
Dostupné z <<http://www.absolventi.gymcheb.cz/2008/lujacka/uvodafrika.html>>.

Rozvojová politika ES. ROZVOJOVKA [online]. [2010-03-15]. Dostupné z
<http://www.rozvojovka.cz/rozvojova-politika-evropskeho-spolecenstvi_228_5.htm>.

Rozvojová politika. WIKIPEDIA - The Free Encyclopedia [online]. [2010-01-12].
Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rozvojová_politika#Rozvojová_spolupráce>.

Rozvojová spolupráce EU. BUSINESSINFO [online]. [2010-03-15].
Dostupné z <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/institute-evropske-unie-a-politika/1000521/20070/>>.

Rozvojová země. WIKIPEDIA - The Free Encyclopedia [online]. [2010-01-15].
Dostupné z <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Rozvojov %C3 %A1_zem %C4 %9B](http://cs.wikipedia.org/wiki/Rozvojov%C3%A1_zem%C4%9B)>.

RYVOLOVÁ, S. *Tváře v prachu Etiopie*. 1. vyd. Třebíč. Akcent, 2005. ISBN 80-7268-360-8.

SLÁDEK, Č. *Etiopie*. 1.vyd. Praha 1961. 121 s. D-03*10188.

Subsaharská Afrika. WIKIPEDIA - The Free Encyclopedia [online]. [2010-01-16].
Dostupné z <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Subsaharsk %C3 %A1_Afrika](http://cs.wikipedia.org/wiki/Subsaharsk%C3%A1_Afrika)>.

Světová banka skutečně není tak skvělá. SVĚTOVÁ BANKA [online]. [2010-03-10].
Dostupné z <<http://www.svetovabanka.cz/Svetova-banka-skutecne-neni-skvela->>.

Taxation. Ethiopian Business Development Services Network [online]. [2010-02-19].
Dostupné z <<http://www.bds-ethiopia.net/taxation.html>>.

UNESCO Institute for Statistics [online].
Dostupné z <http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/document.aspx?ReportId=121&IF_Language=eng&BR_Country=2300&BR_Region=40540>

United Nations Development Program. Human Development Reports. [online]. [2010-03-25]. Dostupné z <<http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2009/>>.

WORLD BANK [online]. [2009-26-12 až 2010-03-25]. Dostupné z <<http://web.worldbank.org>>.

ZÁHOŘÍK, J. *Etiopie-rok před volbami.* Cevro - Liberálně konzervativní akademie [online]. [2010-02-01]. Dostupné z <<http://www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualni-cislo-on-line/2009/8-9/215736-etiopie-rok-pred-volbami.html>>.

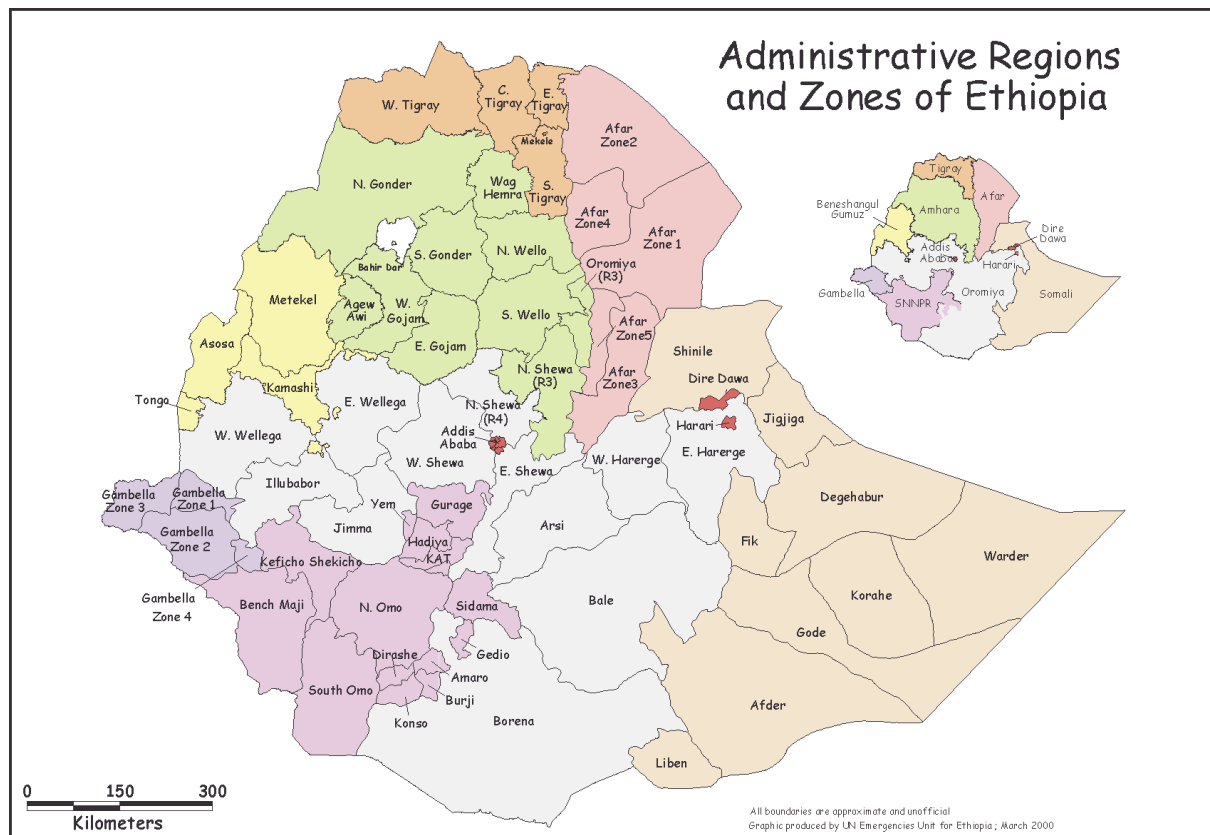
Přímé citace

- [1] Časopis Týden. *Světová banka neefektivně pomáhá zemím s málem vody* [online]. [2010-03-25]. Dostupné z <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-37228650-sef-svetove-banky-financni-krize-by-mohla-vyustit-ve-velkou-socialni-krizi.cz>>.
- [2] GAZDÍK, R. *Etiopie předstírá demokracii - kvůli zahraničním penězům* [online]. [2010-03-25]. Dostupné z <<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/afrika/clanek.phtml?id=655532>>.
- [3] LAZAREVIČ, A. *MMF: "Institut bídy a hladomoru"*. FINMAG [online]. [2010-03-25]. Dostupné z <<http://www.finmag.cz/clanek/16279.cz>>.

Seznam příloh

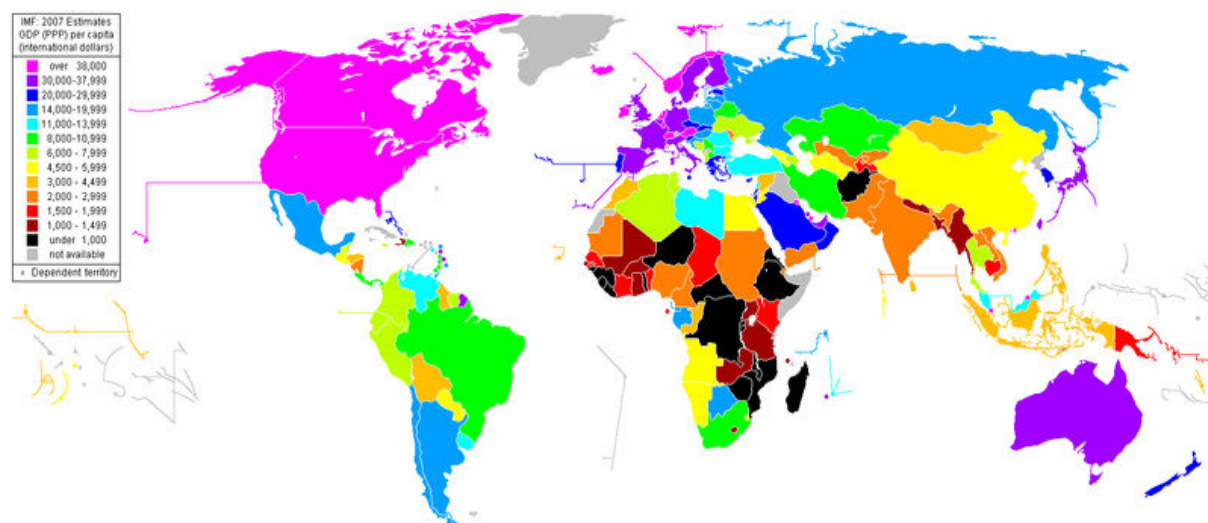
Příloha 1	Správní členění Etiopie	I
Příloha 2	GDP PPP (per capita) ve světě v roce 2007.....	II
Příloha 3	Tzv. „Mapa hladu z roku 2009“	III
Příloha 4	Plán rozvoje Etiopie na období 2009/2010	IV
Příloha 5	GDP a GDP PPP.....	VI

Příloha 1 Správní členění Etiopie

Zdroj:

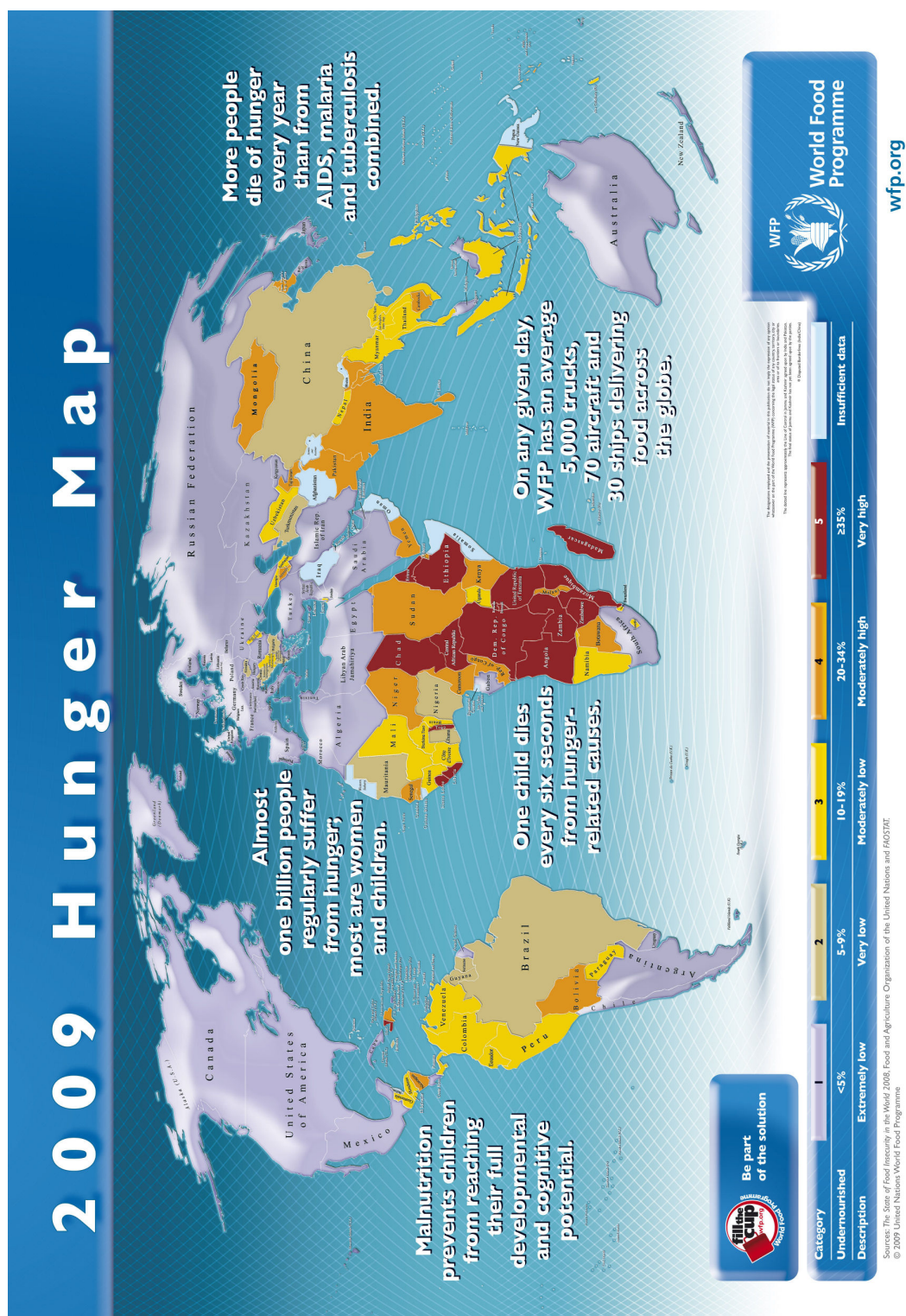
Příloha 2 GDP PPP (per capita) ve světě v roce 2007

Zdroj: Databáze MMF; r.2007

Příloha 3 Tzv. „Mapa hladu z roku 2009“

Zdroj: World Food Programme 2009

Příloha 4 Plán rozvoje Etiopie na období 2009/2010

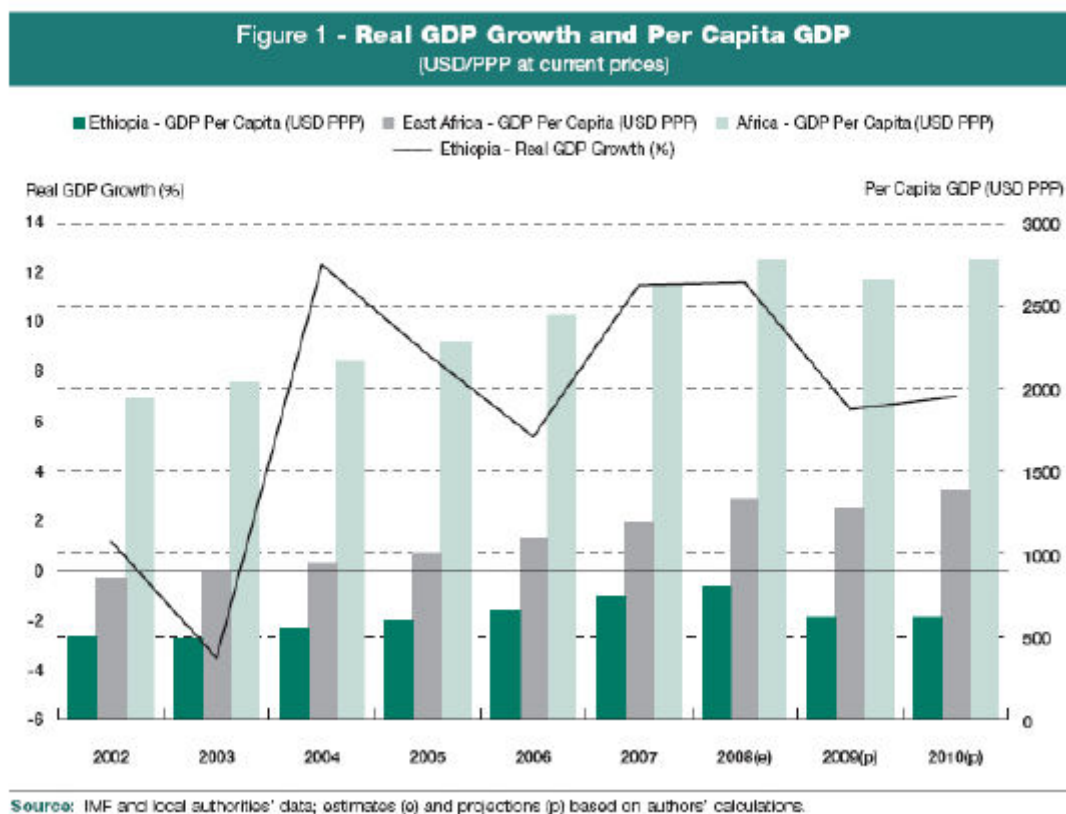
Sector/Indicator	Base Line (Achievements by end of 2004/05)	PASDEP Target (2009/10)
The Macro Economy		
GDP growth rate (%)	10.6	Period average of 7.3% per annum
Gross domestic investment as % of DGP	20.5	26.1
Gross domestic saving as % of GDP	3.7	13.1
Export of goods & services as % of GDP	15.8	19.7
Imports of goods & services as % of GDP	34.3	31.2
Domestic revenue as % of GDP	15.8	18.7
Tax revenue as % of GDP	12.5	17.0
Total expenditure as % of GDP	25.2	27.0
Total poverty-oriented expenditure as % of GDP	14.2	22.3
Capital expenditure as % of GDP	11.8	15.8
Poverty/Welfare		
Total poverty head count (%)	39	29
Food poverty head count (%)	38	28
Agriculture		
Growth of agricultural value added (%)	13.4	Period average of 6.2% per annum
% Share of agriculture & allied activities in GDP	46.2	43.9
Major crops production (million tons)	16.7	38.2 (level by end of 2009/10)
Meat production (1,000 metric tons)	566	837 (level by end of 2009/10)
Meat export (1,000 metric tons)	8	62 (level by end of 2009/10)
Industry		
Growth rate of industry value added (%)	8.1	Period average 11.5% p annum
Share of industry in GDP (%)	13.6	16.5
Export		
Revenue generated from agricultural exports (in US\$ millions)	546	1,515
Revenue generated from industrial export (leather and leather products) (in US\$ millions)	63.73	500
Revenue generated from mining (in million Birr)	20	44.7
Human Development		
Gross primary enrollment (1 to 8) (%)	79.8	109.7
Primary school completion rate (%)	34	63
Ratio of girls to boys (in primary school)	0.84	0.97
Pupil: text book ratio	2:1	1:1
Pupil: class room ratio	1:69	1:50
Grade 1 drop out rate	22.4	6.3
Primary health services coverage (%)	70	100
Infant mortality rate	77/1,000	45/1,000
Maternal mortality rate	871/100,000	600/100,000
CPR (%)	15	80
Pregnant women with access to treatment to prevent mother to child transmission of HIV/AIDS (%)	0.56	0.52

DPT 3 vaccination coverage (%)	61	80
Share of births attended by skilled health personnel (%)	9	32
Population with access to potable water in rural areas (within 1.5 km) (%)	35	80
Infrastructure Development		
Average Time taken to all-weather road (hours)	5.0	3.2
Road density (km/1,000 km ²)	33.2	54.1
Roads in acceptable condition (%)	64	84
Population with access to electricity (%)	16	50
Mobile users density (per 100)	0.56	8.1
Telephone density/fixed lines (per 100)	0.85	3.87
Population with access to telecommunication center/services (within 5 km radius) (%)	6	100
Number of <i>kebeles</i> with telephone access	3,000	15,000
Fixed telephone subscribers (in millions)	0.62	3.23
Mobile Telephone subscribers (in millions)	0.411	6.761
Internet service subscribers	17,375	193,100
Irrigated land out of the total irrigable land (%)	5	8
Mining		
Increase regional geological mapping coverage (%)	38	53
Increase hydro geological mapping coverage (%)	27	42
Increase engineering geology coverage (%)	7	15
Increase geophysics/gravity coverage (%)	65	80
Urban Development		
Reduce urban unemployment rate in towns with 50,000+ population (%)	40	20
Provision of housing and basic services (%)	30	65
Number of new houses built		100,000 (yearly average)
Provision of land and infrastructure		3,800 hectares/annum
Reduction of slum areas (%)	70	35
Number of micro and small enterprises		12,000 per annum

Zdroj: World Bank (online)

Příloha 5 GDP a GDP PPP

Zdroj: http://www.africaneconomicoutlook.org/uploads/tx_laeocountries/Ethiopia1.jpg